

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU PBG S.A. NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

DLA GRUPY KAPITAŁOWEJ PBG

za okres od 1 stycznia 2017 do 31 grudnia 2017

Spis treści

Spis treści	2
ROZDZIAŁ I: ISTOTNI INTERESARIUSZE I ZAGADNIENIA NIEFINANSOWE - WPROWADZENIE	3
ROZDZIAŁ II: KLUCZOWE ZAŁOŻENIA DO RAPORTU NIEFINANSOWEGO	3
I. ZASTOSOWANY STANDARD	3
II. ZAKRES RAPORTU NIEFINANSOWEGO	3
III. METODOLOGIA ORAZ WNIOSKI Z PRAC NAD SKONSOLIDOWANYM RAPORTEM NIEFINANSOWYM	3
ROZDZIAŁ III: OBSZAR ZARZĄDCZY	5
I. STRATEGIA GRUPY KAPITAŁOWEJ	5
II. MODEL BIZNESOWY	6
III. ŁAD ZARZĄDCZY	6
ROZDZIAŁ IV: OBSZAR ŚRODOWISKOWY	16
I. SUROWCE MATERIAŁY I WODA	18
II. PALIWA I ENERGIA	19
III. EMISJE DO ATMOSFERY	19
IV. ODPADY I ŚCIEKI	20
V. ZANIECZYSZCZENIE HAŁASEM	21
VI. POZOSTAŁE RODZAJE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	21
ROZDZIAŁ V: OBSZAR SPOŁECZNY I PRACOWNICZY	22
I. ZATRUDNIENIE, WYNAGRODZENIA, RÓWNOŚĆ I RÓŻNORODNOŚĆ	22
II. RELACJE ZE STRONĄ PRACOWNICZĄ	24
III. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY	25
IV. ROZWÓJ I EDUKACJA	27
V. SPOŁECZNOŚCI LOKALNE I ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE	27
VI. BEZPIECZEŃSTWO PRODUKTÓW I ICH UŻYTKOWNIKÓW	31
VII. POZOSTAŁE KWESTIE SPOŁECZNE I RYNKOWE	31
ROZDZIAŁ VI: POSZANOWANIE PRAW CZŁOWIEKA	32
ROZDZIAŁ VII: PRZECIWDZIAŁANIE KONFLIKTOM INTERESÓW ORAZ KORUPCJI	32
DANE ADRESOWE SPÓŁKI PBG	33

ROZDZIAŁ I: ISTOTNI INTERESARIUSZE I ZAGADNIENIA NIEFINANSOWE - WPROWADZENIE

Grupa Kapitałowa PBG zidentyfikowała następujących, istotnych interesariuszy:

- Administracja państwowa i samorządowa;
- Akcjonariusze;
- Media;
- Obligatariusze;
- Partnerzy biznesowi;
- Pracownicy;
- Społeczność lokalna;
- Wierzycciele;
- Zamawiający.

Do kluczowych zagadnień niefinansowych dla działalności Grupy PBG zaliczają się:

- Utrzymanie zatrudnienia na poziomie zapewniającym Grupie efektywność;
- Bezpieczeństwo pracowników oraz współpracujących partnerów;
- Poszanowanie praw człowieka;
- Ochrona środowiska na budowach;
- Zapobieganie sytuacjom konfliktu interesu oraz korupcji.

ROZDZIAŁ II: KLUCZOWE ZAŁOŻENIA DO RAPORTU NIEFINANSOWEGO

I. ZASTOSOWANY STANDARD

Raport sporządzony został w oparciu o wymagania ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku z późniejszymi zmianami (dalej „Ustawa o rachunkowości”), implementującą Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE oraz wytyczne ujęte w Standardzie Informacji Niefinansowych (dalej „SIN”), wydanym przez Fundację Standardów Raportowania w październiku 2017 roku.

II. ZAKRES RAPORTU NIEFINANSOWEGO

PBG S.A. (dalej „Spółka”, „PBG”) jednostkowo nie spełnia kryteriów dla spółek objętych obowiązkiem raportowania informacji niefinansowych określonych w art. 49b Ustawy o rachunkowości. Jest natomiast zobligowana do publikacji raportu niefinansowego dla Grupy Kapitałowej PBG z uwzględnieniem grupy kapitałowej spółki dominującej niższego szczebla, tworzonej przez RAFAKO S.A. (dalej „RAFAKO”), która korzysta ze zwolnienia z publikacji raportu, na podstawie przepisu ujętego w art. 49 b ust. 11 Ustawy o rachunkowości.

Skonsolidowanym raportem niefinansowym Grupy Kapitałowej PBG za rok 2017 objęte są spółki konsolidowane w sprawozdaniu finansowym, zależne zarówno pośrednio jak i bezpośrednio od PBG S.A. Raport nie obejmuje informacji na temat spółek, zgodnie z wykazem wraz z uzasadnieniem przedstawionym w Rozdziale III, punkt II niniejszego Sprawozdania Zarządu PBG S.A. na temat informacji niefinansowych Grupy Kapitałowej PBG za okres 01.01.2017-31.12.2017, (dalej „Sprawozdanie”).

III. METODOLOGIA ORAZ WNIOSKI Z PRAC NAD SKONSOLIDOWANYM RAPORTEM NIEFINANSOWYM

Grupa PBG przeprowadziła w roku 2017 analizę istotności zagadnień niefinansowych w celu identyfikacji kluczowych obszarów raportowania, prezentowanych w Sprawozdaniu.

W związku z wnioskami z przeprowadzonych analiz, w roku 2018, kontynuowane są prace związane z przygotowaniem dokumentów regulujących aspekty niefinansowe, jako jednolitych standardów dla spółek z Grupy Kapitałowej PBG, z wyłączeniem spółek, które są przeznaczone do wygaszenia działalności. Działania zintegrowane zostały z zaktualizowaną Strategią Grupy Kapitałowej opublikowaną dnia 5 kwietnia 2018 roku, przez PBG S.A. raportem bieżącym nr 11/2018 oraz przez RAFAKO S.A. raportem bieżącym nr 15/2018.

Brak wprowadzonych wspólnych polityk dla całej Grupy PBG w odniesieniu do zagadnień społecznych, pracowniczych, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji, wynika z faktu różnorodności spółek z Grupy w wielu aspektach, ich odrębnych kultur organizacyjnych oraz

indywidualnych rozwiązań w każdej organizacji, obecnych jeszcze na etapie włączania do Grupy. Spółki będące częścią Grupy PBG świadczą usługi w odmiennych segmentach rynku, co powoduje, że m.in. w odmienny sposób oddziałują na środowisko, a także zatrudniają różną ilość pracowników, bądź nie zatrudniają ich w ogóle. W efekcie, trudne jest ustanowienie między innymi jednej polityki przeciwdziałania korupcji, nadużyciom, polityki antymobbingowej czy Kodeksu Etyki, który porusza kwestie szczególnie istotne z perspektywy każdej ze spółek. Należy jednak zaznaczyć, że są prowadzone prace nad dalszym udoskonalaniem polityk i możliwych do wdrożenia wspólnych rozwiązań w Grupie, również w ramach niefinansowych aspektów działalności. Do koordynowania powyżej wskazanych działań, został powołany zespół, składający się z pracowników spółki dominującej PBG S.A. oraz RAFAKO S.A., którego zadaniem w roku 2018 jest przeprowadzenie dalszych, szczegółowych analiz obszarów działalności spółek z Grupy w kontekście raportowania informacji niefinansowych oraz opracowanie propozycji zmian do wewnętrznego modelu sprawozdawczości w tym zakresie.

Wdrożone w spółkach Grupy PBG polityki i inne akty normatywne, dotyczące zagadnień niefinansowych:

obszar	polityka lub inna regulacja	Rezultat
zarządczy	Strategia Grupy Kapitałowej PBG, Strategia Grupy Kapitałowej RAFAKO, Polityka ZSZ PBG, Zarządzenie w sprawie zasad komunikacji z Wierzycielami oraz Agentami PBG,	wskazanie kierunku rozwoju Grupy z uwzględnieniem aspektów niefinansowych
środowiskowy	Strategia Grupy PBG, Strategia Grupy RAFAKO, Polityka ZSZ w zakresie zarządzania środowiskowego RAFAKO, System Zintegrowanego Zarządzania RAFAKO, System Zarządzania Środowiskowego RAFAKO Engineering, Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania PBG, Polityka jakości środowiska i BHP PBG, Polityka jakości, BHP i ochrony środowiska PBG oil and gas, Polityka ZSZ PBG oil and gas, Regulamin Zintegrowanego Systemu Zarządzania PBG oil and gas	sukcesywne zmniejszanie negatywnego oddziaływania na środowisko, Minimalizacja ryzyka awarii mogących negatywnie oddziaływać na środowisko
społeczny i pracowniczy	Polityka Społecznej Odpowiedzialności, Zarządzenie Planowania i realizacji strategii CSR w Grupie PBG, Kodeks Etyki RAFAKO, Regulaminy Pracy, Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy RAFAKO, Polityka Przeciwdziałania Nadużyciom RAFAKO, Polityka Przeciwdziałania Korupcji i Łapownictwu RAFAKO, Polityka ZSZ w zakresie zarządzania BHP RAFAKO, Polityka Antydyskryminacyjna RAFAKO Engineering Solution, Polityka Antydyskryminacyjna E003B7, Przepisy o równym traktowaniu w zatrudnieniu E003B7, Polityka Antymobbingowa RAFAKO Engineering Solution, Polityka Jakości i BHP Energotechnika Engineering, Zintegrowany System Zarządzania Energotechnika Engineering, Polityka ZSZ PBG, Polityka Personalna PBG, Polityka Informacyjna PBG, Polityka w zakresie ochrony fizycznej i zabezpieczeń technicznych mienia PBG, Polityka jakości Środowiska i BHP, Regulamin przetwarzania danych osobowych w Grupie Kapitałowej PBG, Regulamin Bezpieczeństwa i Higieny Pracy PBG, Regulamin Bezpieczeństwa i Higieny Pracy PBG oil and gas, Zarządzenie w sprawie zasad postępowania przy zawieraniu umów o pracę i umów cywilnoprawnych PBG, Regulamin szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe PBG oil and gas	aktywizacja zatrudnienia wśród społeczności lokalnej, minimalizacja negatywnego oddziaływania na społeczność lokalną, zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy, równe traktowanie, zakaz mobbingu
poszanowanie praw człowieka	Regulaminy Pracy, Polityka ZSZ PBG, Polityka Personalna PBG, Polityka Przeciwdziałania Nadużyciom RAFAKO, Kodeks Etyki RAFAKO, Regulamin bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych w Grupie Kapitałowej PBG, Polityka personalna PBG oil and gas, Polityka ZSZ PBG oil and gas	minimalizacja naruszeń praw człowieka
przeciwdziałanie konfliktom interesów i korupcji	Regulaminy Pracy, Polityka Przeciwdziałania Korupcji i Łapownictwu RAFAKO, Kodeks Etyki RAFAKO, Polityka przeciwdziałania Nadużyciom RAFAKO, Polityka Zakupów PBG, Regulamin obiegu korespondencji PBG, Regulamin dokonywania zakupów w obszarze kosztów stałych PBG, Polityka systemu kontroli wewnętrznej PBG, Polityka ZSZ PBG, Polityka pozyskania kontraktów PBG, Polityka informacyjna PBG, Regulamin- Obieg i ochrona informacji poufnych oraz wykonywania obowiązków informacyjnych PBG, Regulamin-pozyskanie i wydawanie referencji PBG, Zarządzenie dotyczące dokonywania zakupów inwestycyjnych w Grupie PBG, Zarządzenie dotyczące zasad zatwierdzania budżetów oraz ich aktualizacji w PBG, Polityka zakupów PBG oil and gas, Polityka ZSZ PBG oil and gas, Regulamin pozyskanie i wydawanie referencji PBG oil and gas, Regulamin obiegu korespondencji PBG oil and gas	zakaz działań o charakterze korupcyjnym, minimalizacja ryzyka wystąpienia korupcji lub konfliktu interesów

ROZDZIAŁ III: OBSZAR ZARZĄDCZY

I. STRATEGIA GRUPY KAPITAŁOWEJ

Strategia realizowana w roku 2017

Strategia PBG realizowana w roku 2017, zakładała długoterminowy wzrost wartości Grupy Kapitałowej, poprzez rozwój i umacnianie poszczególnych podmiotów w ich podstawowych obszarach działalności, do których Grupa zalicza:

- EPC i generalne wykonawstwo w sektorze gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw;
- EPC i generalne wykonawstwo w sektorze energetycznym;
- serwis i utrzymanie obiektów infrastruktury energetycznej i gazowej.

Celami strategicznymi Grupy były:

- odbudowanie pozycji lidera na rynku krajowym, świadczącego kompleksowe usługi w zakresie zarządzania i realizacji projektów dla sektora gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budownictwa specjalistycznego, z wykorzystaniem synergii spółek PBG oraz PBG oil and gas;
- umacnianie przez RAFAKO pozycji krajowego lidera w sektorze energetyki;
- rozwój działalności związanej z serwisem oraz utrzymaniem infrastruktury i obiektów w obu strategicznych segmentach działalności Grupy;
- poszerzanie działalności o nowe rynki, takie jak infrastruktura przemysłowa, w których spodziewane są istotne inwestycje oraz wzrost liczby projektów do realizacji;
- dalsza ekspansja na rynkach zagranicznych w obu strategicznych segmentach działalności Grupy;
- realizacja zobowiązań wynikających z Układu;
- zapewnienie finansowania działalności Grupy.

Realizacja celów strategicznych możliwa była między innymi, dzięki odpowiedniej organizacji Grupy Kapitałowej PBG w poszczególnych obszarach działalności. Każda spółka odpowiadała indywidualnie za realizację projektów zgodnie z jej profilem działalności, posiadanymi zasobami i kompetencjami.

Za rynek gazu ziemnego oraz ropy naftowej odpowiadała spółka PBG, która od samego początku swojej działalności świadczyła tego rodzaju usługi. Spółka PBG historycznie była liderem tej branży na rynku krajowym. Ważną rolę w segmencie gazu ziemnego i ropy naftowej odgrywała w Grupie PBG w roku 2017 także spółka PBG oil and gas, dzięki której możliwe było aktywne ofertowanie w ramach zamówień publicznych, również przed rokiem 2017, w trakcie trwania postępowania upadłości układowej PBG.

Za rynek energetyki odpowiada spółka RAFAKO. Spółka działa w branży energetycznej od 1949 roku. Projektuje, produkuje i dostarcza kotły oraz urządzenia ochrony środowiska. RAFAKO dysponuje kompleksową technologią do budowy tradycyjnych bloków energetycznych opalanych węglem. Jest największym w Europie podmiotem zajmującym się produkcją kotłów dla energetyki zawodowej oraz urządzeń ochrony środowiska dla energetyki i niekwestionowanym liderem rynku urządzeń energetycznych w Polsce.

Aktualizacja strategii na początku 2018 roku

Mając na uwadze zmiany i tendencje na podstawowych rynkach działalności Grupy PBG, na początku 2018 roku, Zarządy spółki PBG oraz RAFAKO, uzgodniły nowe, spójne Strategie dla Grupy PBG oraz Grupy RAFAKO, które zaprezentowane zostały w raportach bieżących z dnia 5 kwietnia 2018 roku: PBG numer 11/2018 oraz RAFAKO numer 15/2018, jak również prezentowana jest w Sprawozdaniu Zarządu PBG z działalności Grupy Kapitałowej w roku 2017.

Zaktualizowana strategia PBG zakłada długoterminowy wzrost wartości jej Grupy Kapitałowej, poprzez budowę największej polskiej grupy inżynieryjno-budowlanej w oparciu o Grupę RAFAKO - podmiotu liczącego się na rynkach zagranicznych, oferującego specjalistyczne usługi budowlane dla przemysłu energetycznego oraz branży gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw.

Celami strategicznymi Grupy PBG na lata 2018 - 2020 są:

- budowanie przez RAFAKO pozycji krajowego lidera w sektorze energetyki poprzez udział i realizację największych inwestycji w Polsce, udział w rynku związanym z modernizacją infrastruktury energetycznej, ciepłej oraz dostosowaniem do regulacji BAT;

- odbudowanie pozycji lidera na rynku krajowym, świadczącego kompleksowe usługi w zakresie zarządzania i realizacji projektów dla sektora gazu ziemnego i ropy naftowej z wykorzystaniem synergii spółek z Grupy PBG;
- ekspansja na rynkach zagranicznych w obu strategicznych segmentach działalności Grupy;
- udział w rynku budownictwa przemysłowego;
- zapewnienie finansowania działalności Grupy;
- odzyskanie pełnej zdolności kredytowej Grupy, dzięki spłacie zobowiązań wynikających z Układu zawartego z Wierzycielami przez PBG oraz emisji obligacji.

Realizacja celów strategicznych będzie możliwa dzięki odpowiedniej organizacji Grupy Kapitałowej PBG, polegającej na przeniesieniu kompetencji EPC oraz generalnego wykonawstwa w sektorze gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw do Grupy RAFAKO. Reorganizacja wewnętrzna Grupy odbędzie się poprzez połączenie RAFAKO Engineering, PBG oil and gas oraz PGL Dom, w wyniku którego większościowy pakiet w połączonym podmiocie obejmie spółka RAFAKO. Takie rozwiązanie zwiększy zdolność ofertowania, pozyskiwania i realizacji projektów w ramach rozbudowanego obszaru kompetencji Grupy RAFAKO oraz w sposób naturalny pozwoli na rozwój działalności poprzez wykorzystanie synergii łączących się podmiotów. Transakcja połączenia będzie możliwa do przeprowadzenia pod warunkiem uzyskania zgód wierzycieli, zarówno po stronie PBG, tj. obligatariuszy, jak również po stronie spółki RAFAKO., tj. instytucji finansujących, o które to zgody spółki wystąpią w najbliższym czasie. PBG pozostanie spółką naczelną holdingu, która: 1) wyznacza kierunek działania i cele strategiczne Grupy, 2) prowadzi nadzór nad podstawowymi obszarami działalności, 3) świadczy szeroko pojęte usługi wsparcia organizacyjnego dla spółek zależnych oraz 4) prowadzi nadzór nad realizacją procesu dezinwestycji. Organizacja Grupy PBG w omawianej strukturze zwiększa jej transparentność i jednocześnie zmniejsza ryzyko ewentualnych konfliktów interesów przy zdobywaniu kontraktów.

Nadanie wiodącej roli w ramach działalności operacyjnej spółce RAFAKO w obu strategicznych obszarach Grupy PBG, jest korzystne dla wszystkich interesariuszy Grupy PBG, ponieważ zapewnia wykorzystanie całego potencjału biznesowego Grupy i tym samym zwiększa możliwości jej rozwoju.

II. MODEL BIZNESOWY

Grupa PBG polega na realizowaniu kontraktów w formule EPC oraz generalnego wykonawstwa. Grupa działa w branży budowlanej świadcząc specjalistyczne usługi dla przemysłu energetycznego oraz segmentu gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw. Model biznesowy Grupy zakłada realizację jednostkowych kontraktów o znacznej wartości. W Grupie PBG rozwijany jest obszar zarządzania projektami i inżynieringu, a zaangażowanie własnych sił wykonawczych koncentruje się na realizacji prac zaawansowanych technologicznie. W przypadku realizacji przedsięwzięć wymagających zastosowania technologii lub urządzeń produkowanych zagranicą, Grupa PBG nawiązuje współpracę z partnerami zagranicznymi wykorzystując przy tym różne formuły. Realizacja kontraktów przez Spółki z Grupy opiera się o sieć podwykonawców realizujących prace na ich zlecenie.

III. ŁĄD ZARZĄDCZY

Struktura Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2017 roku w skład Grupy Kapitałowej PBG wchodziły spółki wyszczególnione poniżej.

Podmiot dominujący Grupy Kapitałowej PBG

Spółka	Adres	Tel/Fax	www	e-mail
PBG S.A.	Ul. Skórzewska 35, 62-081 Przeźmierowo Wysochotowo k. Poznania	061) 665 17 00 (061) 665 17 01	www.pbg-sa.pl	polska@pbg-sa.pl

Spółka PBG pozostaje spółką naczelną holdingu, która: 1) wyznacza kierunek działania i cele strategiczne Grupy, 2) prowadzi nadzór nad podstawowymi obszarami działalności, 3) świadczy szeroko pojęte usługi wsparcia organizacyjnego dla spółek zależnych oraz 4) prowadzi nadzór nad realizacją procesu dezinwestycji.

Podmioty objęte konsolidacją w roku 2017

Spółka powiązana	Powiązanie		informacja nt. metody konsolidacji	ujęcie wskazanego podmiotu w sprawozdaniu nt. informacji niefinansowych	
	Podmiot wiążący	Rodzaj powiązania	rodzaj metody	Tak /nie	Wyjaśnienie
PBG Dom Sp. z o.o.	PBG S.A.	zależna	Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność, nie zatrudnia pracowników
PBG AVATIA Sp. z o.o.			Pełna	Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, na dzień publikacji sprawozdania połączona ze spółką PBG S.A.
Wschodni Invest Sp. z o.o.			Pełna	Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
PBG Ukraina Publiczna Spółka Akcyjna			Pełna	Nie	Spółka prawa ukraińskiego, nie prowadzi działalności operacyjnej
PBG Operator Sp. z o.o.			Pełna	Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej
PBG oil and gas Sp. z o.o.			Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników
Multaros Trading Company Limited z/s w Nikozji			Pełna	Nie	Spółka prawa cypryjskiego, nie prowadzi działalności operacyjnej, utrzymuje aktywo jakim jest spółka zależna RAFAKO S.A.
PBG NBN Contracting	PBG oil and gas Sp. z o.o.	pośrednio zależna	Metoda praw własności, spółka stowarzysz.	Nie	Spółka prawa irańskiego, nie prowadzi działalności operacyjnej
Al Watanyiah Oil & Gas LLC			wyłączona z konsolidacji	Nie	Spółka prawa omańskiego, nie prowadzi działalności operacyjnej
SPV2 Sp. z o.o.	PBG oil and gas Sp. z o.o.	pośrednio zależna	Pełna	Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
	Multaros Trading Company Limited				
Galeria Kujawska Nova Sp. z o.o.	PBG Dom Sp. z o.o.	pośrednio zależna	Pełna	Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
PBGDOM Invest Limited				Nie	Spółka prawa cypryjskiego, nie prowadzi działalności operacyjnej
PBG ERIGO Sp. z o.o.	PBG S.A.	pośrednio zależna	Pełna	Tak	Spółka pozostaje właścicielem spółek celowych z GK PBG Dom – nie zatrudnia pracowników
	PBG Dom Invest Limited				
PBG Dom Invest X Sp. z o.o. Invest I S.K.A.	PBG ERIGO Sp. z o.o.	pośrednio zależna	Pełna	Nie	Spółka prowadzi działalność polegającą na sprzedaży i wynajmie mieszkań, nie zatrudnia pracowników
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o.				Nie	Komplementariusz, nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
City Development Sp. z o.o.				Nie	Spółka celowa, nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
ECORIA Sp. z o.o.					
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Malta Hotel S.K.A.					
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Strzeszyn S.K.A.				Nie	Komplementariusz, nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
PBG Dom Invest X Sp. z o.o.					
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel S.K.A.				Tak	Spółka zrealizowała budowę hotelu (Hampton by Hilton Świnoujście). Prowadzi działalność hotelarską w ramach umowy franczyzowej
PBG Dom Invest X Sp. z o.o. Złotowska 51 S.K.A.				Nie	Spółka prowadzi działalność polegającą na obrocie nieruchomościami oraz wynajmie długoterminowym, nie zatrudnia pracowników
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. ECORIA II S.K.A.				Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. QUADRO House S.K.A.				Nie	Spółka prowadzi działalność operacyjną, polegającą na sprzedaży mieszkań, nie zatrudnia pracowników
Górecka Projekt Sp. z o.o.				Tak	Spółka zrealizowała kompleksowo budowę biurowca Skalar Office Center w Poznaniu. Górecka Projekt jest właścicielem obiektu biurowego Skalar Office Center.
ERIGO IV Sp. z o.o.				Nie	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej, nie zatrudnia pracowników
ERIGO IV Sp. z o.o. SKA				Nie	
ERIGO V Sp. z o.o.	Nie				
RAFAKO S.A.	PBG S.A.	pośrednio zależna	Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników
	Multaros Trading Company Limited				
E001RK Sp. z o.o.	RAFAKO S.A.	pośrednio zależna	Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, nie zatrudnia pracowników
E003B7 Sp. z o.o.				Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników
PGL-DOM Sp. z o.o.				Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników

RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo					
RAFAKO Hungary Kft.				Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, nie zatrudnia pracowników
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o.				Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o.	RAFAKO S.A.	pośrednio zależna	Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, zatrudnia pracowników
	PBG oil and gas Sp. z o.o.				
RENG NANO Sp. z o.o.	RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o.	pośrednio zależna	Pełna	Tak	Spółka prowadzi działalność operacyjną, nie zatrudnia pracowników
Energopol Ukraina	Wschodni Invest Sp. z o.o.	wspólne działanie	praw własności	Nie	Spółka konsolidowana metodą praw własności - aktywo, przeznaczone do dezinwestycji. Spółka prawa ukraińskiego

Rola i miejsce w Grupie Kapitałowej każdej ze spółek wskazanych powyżej, zostały przedstawione w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PBG za rok 2017 – rozdział III punkt VIII.

PBG jako spółka dominująca pełni obecnie w Grupie funkcję spółki holdingowej. Z uwagi na historyczne zaangażowanie na rynku specjalistycznych usług w zakresie kompleksowego wykonawstwa instalacji dla gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw, posiada referencje na realizację kontraktów jako generalny realizator lub podwykonawca w zakresie: projektowania, wykonawstwa, remontów, eksploatacji i serwisu w obszarze: wydobywania - gazu ziemnego, ropy naftowej, przesyłu - gazu ziemnego, ropy naftowej, magazynowania - gazu ziemnego, paliw, LNG, LPG, C5+ oraz CNG. W segmencie paliw PBG posiada natomiast referencje na realizację inwestycji w formule generalnego wykonawstwa, polegające zarówno na budowie nowych obiektów, jak i modernizacji istniejących baz magazynowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Kompetencje z obszaru realizacji zostały przekazane do spółki zależnej PBG oil and gas Sp. z o.o., która świadczy specjalistyczne usługi w zakresie kompleksowego wykonawstwa instalacji dla gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw. Zgodnie z nową Strategią Grupy Kapitałowej, planowane jest połączenie potencjałów spółek, w tym PBG oil and gas, i przeniesienie wszystkich kompetencji do Grupy RAFAKO.

Spółka PBG Dom Sp. z o.o. stoi na czele grupy kapitałowej tworzonej przez spółki deweloperskie, z której to działalności, zgodnie z założoną strategią, Grupa PBG wycofuje się. Zadaniem PBG Dom jest zarządzanie i optymalizacja zasobów nieruchomościowych spółek z Grupy PBG, w tym przede wszystkim pod kątem optymalizacji procesu ich sprzedaży, jak również komercjalizacja obiektów biurowych, mieszkaniowych oraz hotelowych. Nieruchomości znajdujące się w Grupie PBG Dom zostały ujęte w planie dezinwestycji, który stanowi jedno z podstawowych źródeł finansowania zobowiązań wynikających z Układu i wykupu Obligacji. PBG ERIGO Sp. z o.o. posiada kompetencje do kompleksowego zarządzania projektami deweloperskimi, planowania i przygotowania produkcji, realizacji projektów i ich sprzedaży. GÓRECKA Projekt Sp. z o.o. zrealizowała kompleksowo budowę biurowca Skalar Office Center w Poznaniu, wraz z zapleczem oraz parkingami i pozostaje właścicielem tej nieruchomości. PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel S.K.A. zrealizowała budowę hotelu 3-gwiazdkowego w Świnoujściu pod marką Hampton by Hilton Świnoujście i prowadzi działalność hotelarską w ramach umowy franczyzowej z Hilton International Franchisor Corporation.

Pozostałe spółki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej PBG Dom są spółkami celowymi, które zrealizowały inwestycje deweloperskie lub posiadają aktywa ujęte w planie dezinwestycji. Obecnie spółki te nie prowadzą działalności operacyjnej o istotnym znaczeniu dla Grupy, bądź nie prowadzą działalności w ogóle.

RAFAKO S.A. oferuje generalną realizację bloków energetycznych opalanych paliwami kopalnymi, w szczególności wykonanie tzw. wyspy kotłowej, obejmującej kocioł oraz instalacje oczyszczania spalin, a także instalacje do termicznej utylizacji odpadów oraz do spalania biomasy. Firma oferuje także projektowanie i wykonawstwo szerokiej gamy kotłów opalanych węglem brunatnym, kamiennym, olejem, gazem, bądź kombinacją tych paliw, wśród nich kotłów konwencjonalnych, na parametry nadkrytyczne, fluidalnych i rusztowych. Ponadto, od szeregu lat dostarcza kotły do termicznej utylizacji odpadów, do spalania biomasy oraz kotły odzyskowe. Ofertę produkcyjną w dziedzinie kotłowej, uzupełniają różnorodne usługi serwisowe, od diagnostyki, przez naprawy, remonty, dostawy części zamiennych aż po kompleksowe modernizacje kotłów i urządzeń towarzyszących. W dziedzinie ochrony środowiska firma projektuje, wykonuje i realizuje pod klucz instalacje odsiarczania spalin, instalacje redukcji tlenków azotu oraz urządzenia odpylające.

Grupę Kapitałową RAFAKO, tworzą spółki świadczące usługi na rynku energetycznym. RAFAKO ENGINEERING Sp. z o. o. prowadzi działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego oraz serwisu instalacji energetycznych oraz gazowych. Spółka Energotechnika

Engineering Sp. z o.o. świadczy usługi w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego oraz inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne. E001RK Sp. z o.o to spółka celowa odpowiedzialna za realizację projektu budowy bloków energetycznych w Opolu. Realizacja tego projektu została w całości zlecona firmie Alstom.

E003B7 Sp. z o.o. jest spółką celową odpowiedzialną za realizację projektu budowy bloków energetycznych w Jaworznie. Spółka RENG-NANO w ofercie posiada regeneracje katalizatorów SCR niezbędnych do odazotowania gazów, wymianę, diagnostykę, serwis oraz badania katalizatorów. Grupę Kapitałową tworzą również spółki zagraniczne - RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo, która prowadzi działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska na terenie Serbii oraz spółka prawa węgierskiego - RAFAKO Hungary Kft, oferująca usługi montażu urządzeń w przemyśle energetycznym i chemicznym.

systemy zarządzania funkcjonujące w spółkach z Grupy Kapitałowej PBG

Spółki z Grupy PBG aktywnie działające na rynku polskim, jak i zagranicznym, posiadają certyfikaty systemów jakości, w oparciu o które budowane są procesy związane z zarządzaniem organizacją oraz działalnością operacyjną. Każda ze spółek posiada indywidualny system, co jest zgodne z zasadami certyfikacji.

Spółka	Certyfikat/uprawnienia
PBG S.A.	<p>Natowski Kod Podmiotu Gospodarki Narodowej (data wydania: 11.07.2006) Uprawnienia Urzędu Dozoru Technicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Uprawnienia do wytwarzania zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących (decyzja UDT z dn. 30.01.2014); ✓ Uprawnienia do naprawy zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów technologicznych do materiałów palnych, rurociągów technologicznych do materiałów trujących lub żrących, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników stałych ciśnieniowych (decyzja UDT z dn. 30.01.2014); ✓ Uprawnienia do modernizacji zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów technologicznych do materiałów palnych, rurociągów technologicznych do materiałów trujących lub żrących, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników stałych ciśnieniowych (decyzja UDT z dn. 30.01.2014); ✓ Uprawnienia do wytwarzania w zakresie montażu zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, (decyzja UDT z dn. 30.01.2014); <p>Uprawnienia Wojskowego Dozoru Technicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Uprawnienia do wytwarzania, naprawy i modernizacji: zbiorników stałych, zbiorników do magazynowania materiałów niebezpiecznych, rurociągów przesyłowych i technologicznych do materiałów niebezpiecznych, przeznaczonych dla Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (decyzja WDT z dn. 16.11.2005); <p>Systemy ISO: PN-EN ISO 9001:2015, PN-EN ISO 14001:2015, PN-N-18001:2004, Nr certyfikatu CSJSB/149/2015 zakres certyfikacji: Realizacja inwestycji, modernizacji, remontów i serwis obiektów oraz sieci w branży gazowniczej, ropy naftowej, instalacyjnej wraz z układami automatyki, sterowania i telemetrii. (data udzielenia: 16.12.2004, data ważności: 19.10.2020;</p> <p>PN-EN ISO 3834-2007; Nr certyfikatu CSW/149/2014; ważny do 19.10.2020 Rodzaj wyrobów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kotły parowe i wodne; ✓ zbiorniki ciśnieniowe; ✓ zbiorniki bezciśnieniowe i niskociśnieniowe do magazynowania materiałów o właściwościach trujących, żrących, zapalnych; ✓ rurociągi przesyłowe i technologiczne; ✓ konstrukcje stalowe; ✓ stacje redukcyjno – pomiarowe; <p>AQAP 2110:2009 Wdrażanie nowych technologii, budowa, modernizacja i remonty, serwis i eksploatacja obiektów oraz sieci w branży gazowniczej, ropy naftowej, instalacyjnej i energetycznej wraz z układami automatyki sterowania i telemetrii;</p>

PBG oil and gas Sp. z o.o.	<p>Systemy ISO: PN-EN ISO 9001:2009, PN-EN ISO 14001:2005, PN-N 18001:2004, Nr certyfikatu CSJSB/817/2015; Zakres certyfikacji: Wdrażanie nowych technologii, projektowanie, budowa, modernizacja, remonty, serwis oraz eksploatacja obiektów sieci w branży gazowniczej, ropy naftowej, energetycznej i instalacyjnej wraz z układami automatyki, sterowania i telemetrii. Realizacja projektów EPC. (Ważne do 24.01.2019); PN-EN ISO 3834-2007; Nr certyfikatu CSW/817/2015; Rodzaj wyrobów:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kotły parowe i wodne; ✓ zbiorniki ciśnieniowe; ✓ zbiorniki bezciśnieniowe i niskociśnieniowe do magazynowania materiałów o właściwościach trujących, żrących, zapalnych; ✓ rurociągi przesyłowe i technologiczne; ✓ konstrukcje stalowe; <p>Zakres prac: ✓ wytwarzanie, montaż, naprawa, modernizacja (Ważne do 24.01.2019); Zakładowa Kontrola Produkcji Nr 1433-CPR-0100 wydanie I z dnia 10.11.2015 Uprawnienia Urzędu Dozoru Technicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Certyfikat AQAP 2110 Wdrażanie nowych technologii, projektowanie, budowa, modernizacja, remonty, serwis oraz eksploatacja obiektów sieci w branży gazowniczej, ropy naftowej, energetycznej i instalacyjnej wraz z układami automatyki, sterowania i telemetrii. Realizacja projektów EPC (ważny do 3.11.2019); ✓ Decyzja Nr UC-19-209-W/1-13 do wytwarzania Rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie do rurociągów przesyłowych, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących (ważne bezterminowo); ✓ Decyzja Nr UC-19-209-P/1-13 do modernizacji zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów technologicznych do materiałów palnych, rurociągów technologicznych do materiałów trujących lub żrących, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników stałych ciśnieniowych (ważne bezterminowo); ✓ Decyzja Nr UC-19-209-N/1-13 do naprawy zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników bezciśnieniowych i zbiorników niskociśnieniowych do materiałów ciekłych zapalnych, zbiorników stałych przeznaczonych specjalnie dla rurociągów przesyłowych, rurociągów technologicznych do materiałów palnych, rurociągów technologicznych do materiałów trujących lub żrących, rurociągów przesyłowych do materiałów palnych, rurociągów przesyłowych do materiałów trujących lub żrących, zbiorników stałych ciśnieniowych (ważne bezterminowo);
PBG DOM Sp. z o.o.	Nie posiada certyfikatów ani uprawnień – prowadzona działalność nie wymaga tego typu dokumentów
PBG ERIGO Sp. z o.o.	Nie posiada certyfikatów ani uprawnień – prowadzona działalność nie wymaga tego typu dokumentów
Górecka Projekt Sp. z o.o.	Nie posiada certyfikatów ani uprawnień – prowadzona działalność nie wymaga tego typu dokumentów, poza wymaganymi przepisami prawa dla prowadzonej działalności
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel s.k.a.	Nie posiada certyfikatów ani uprawnień – prowadzona działalność nie wymaga tego typu dokumentów, poza wymaganymi przepisami prawa dla prowadzonej działalności
RAFAKO S.A.	<p>W spółce RAFAKO funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania spełniający wymagania:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ N-EN ISO 9001:2015; ✓ PN-EN ISO 14001:2015; ✓ PN-N-18001:2004; ✓ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/ 2009 WE (EMAS) – dotyczy lokalizacji RAFAKO w Raciborzu; ✓ Dyrektywy nr 2014/68/UE; <p>Ponadto Spółka otrzymała:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ certyfikat w zakresie wymagań Dyrektywy 2014/68/UE dotyczącej nadawania wyrobom znaku bezpieczeństwa CE; ✓ certyfikat ASME (Amerykańskie Stowarzyszenie Mechaników Inżynierów) - stempel S, U i U2;
E001RK Sp. z o.o.	Spółka celowa, działa w obrębie zadania podzleconego w całości Alstom, na podstawie zawartych umów zarówno z RAFAKO SA jak i Alstom. Nie posiada certyfikatów ani uprawnień
E003B7 Sp. z o.o.	Spółka celowa, działa w obrębie zadania na podstawie umowy podwykonawczej zawartej pomiędzy RAFAKO i E003B7. Nie posiada certyfikatów ani uprawnień - takie przymioty mają podwykonawcy związani umowami. Działa również w oparciu o plany jakości przygotowane dla projektu
PGL-DOM Sp. z o.o.	Posiada system jakości, niepotwierdzony certyfikatem
RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo	Nie posiada certyfikatów ani uprawnień – prowadzona działalność nie wymaga tego typu dokumentów
RAFAKO Hungary Kft.	Spółka działa na podstawie certyfikatu na wykonywanie prac spawalniczych konstrukcji stalowych. Certyfikat wystawiony został przez węgierski TUV oraz węgierski Urząd Dozoru Technicznego
RAFAKO ENGINEERING Sp.z o.o.	Posiada wdrożony i certyfikowany Zintegrowany System Zarządzania zgodnie z normami ISO 9001; ISO 14001; OHSAS 18001; ISO 3834-2; ZKP i LBN zgodnie z normą ISO 17025
RENG NANO Sp. z o.o.	Spółka nie posiada certyfikatów i uprawnień które nie są wymagane przy obecnej skali prowadzonej działalności i na obecnym etapie jej rozwoju

Energotechnika Engineering Sp. z o.o.	W ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania posiada Certyfikaty: 1. Certyfikat Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001:2015 ważny do 25 listopada 2020 roku; 2. Certyfikat Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higiena Pracy BS OHSAS 18001:2007 ważny do 25 listopada 2020 roku;
--	---

Opis systemu kontroli wewnętrznej

Spółka	Opis systemu kontroli wewnętrznej
PBG S.A.	W spółce PBG S.A. funkcjonuje Dział Audytu Wewnętrznego, który zgodnie z Polityką systemu kontroli wewnętrznej wdrożoną zarówno w spółce PBG jak i PBG gas and oil, realizuje zadania audytu wewnętrznego dla spółek z Grupy PBG, zlokalizowanych w Wysogotowie. Kontrolą objęte są również procesy uregulowane w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania oraz AQAP 2110, w tym procedury zakupowe oraz budżety i obieg faktur. Poza audytem wewnętrznym, realizowane są audyty systemu ZSZ, z których wnioski co roku są przedstawiane do zarządów spółek.
PBG oil and gas Sp. z o.o.	
PBG DOM Sp. z o.o.	W Spółce funkcjonują procedury dotyczące działań operacyjnych wynikające ze specyfiki działalności
PBG ERIGO Sp. z o.o.	W Spółce funkcjonują procedury dotyczące działań operacyjnych wynikające ze specyfiki działalności
Górecka Projekt Sp. z o.o.	W Spółce funkcjonują procedury dotyczące działań operacyjnych wynikające ze specyfiki działalności
PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel	W Spółce funkcjonują procedury dotyczące działań operacyjnych wynikające ze specyfiki działalności
RAFAKO S.A.	RAFAKO S.A. utrzymuje w swoich strukturach komórkę Audytu Wewnętrznego, działającą w oparciu o Regulamin Kontroli Wewnętrznej, która przeprowadza audyty w oparciu o roczny plan audytów. System Kontroli Wewnętrznej zapewnia realizację celów poprzez bazujące na ryzyku mechanizmy kontrolne i ich monitorowanie, doradztwo, a w tym w aspektach środowiskowo- społecznych. Komórka ta wspiera RAFAKO w osiągnięciu jej celów poprzez systematyczne i zdyscyplinowane podejście do oceny m.in. procesów zarządzania ładem korporacyjnym, Zakres działania w/w komórki audytu wewnętrznego obejmuje wszystkie obszary działalności RAFAKO. Podczas audytów wewnętrznych identyfikowane są również ryzyka, które przedstawiane są w raportach z audytów
E001RK Sp. z o.o.	System kontroli wewnętrznej dostosowany do rozmiarów organizacji i prowadzonej działalności obejmujący nadzór kierowniczy. Spółka celowa ma za zadanie zrealizować w terminie projekt Opole na warunkach określonych w stosownych umowach. Spółka celowa, działa w obrębie zadania podzleconego w całości Alstom, na podstawie zawartych umów zarówno z RAFAKO SA jak i Alstom. Brak strategii rozwoju. W momencie zrealizowania projektu spółka zostanie rozwiązana.
E003B7 Sp. z o.o.	System kontroli wewnętrznej dostosowany jest do rozmiarów organizacji i prowadzonej działalności. Obejmuje nadzór kierowniczy. Spółka celowa ma za zadanie zrealizować w terminie projekt JAWORZNO 910, na warunkach określonych w stosownych umowach. Brak strategii rozwoju. Po zrealizowaniu projektu spółka zostanie rozwiązana. W Spółce funkcjonują również niezbędne procedury, w tym procedura zakupowa, która w sposób szczegółowy wskazuje komórki, które zobligowane są do kompleksowego uczestnictwa w procesie decyzyjnym. Każdy zespół w swoim zakresie wnosi uwagi i ewentualne zastrzeżenia, jak również ma możliwość wstrzymania procesu w przypadku, gdy nie zostaną spełnione warunki brzegowe.
PGL-DOM Sp. z o.o.	System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie działy organizacyjne spółki i jest dostosowany do skali jej działalności. Zarząd spółki odpowiada za zapewnienie we wszystkich komórkach organizacyjnych systemu kontroli wewnętrznej, nad którym nadzór sprawuje Rada Nadzorcza. Celem systemu kontroli wewnętrznej jest wspomaganie procesu zarządzania spółką. Realizacja wyznaczonych celów przyczyniają się do zapewnienia: - skuteczności i efektywności działania spółki, - wiarygodności sprawozdawczości finansowej, - przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem w spółce, - zgodności działania spółki z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi
RAFAKO ENGINEERING	System kontroli wewnętrznej dostosowany do rozmiarów organizacji i prowadzonej działalności obejmujący nadzór kierowniczy
RAFAKO Hungary Kft.	System kontroli wewnętrznej dostosowany do rozmiarów organizacji i prowadzonej działalności obejmujący nadzór kierowniczy
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o. o.	System kontroli wewnętrznej (zgodnie z wymogami wdrożonych norm- Zintegrowany System Zarządzania) obejmuje wzajemnie powiązane ze sobą elementy, takie jak: nadzór kierownictwa i kultura kontroli, identyfikacja i ocena ryzyka, czynności kontrolne i rozdział obowiązków, informacja i komunikacja, czynności monitorowania i czynności korygująco-naprawcze.
RENG NANO Sp. z o.o.	System kontroli wewnętrznej dostosowany do rozmiarów organizacji i prowadzonej działalności obejmujący nadzór kierowniczy.
Energotechnika Engineering Sp. z o.o.	System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie działy organizacyjne spółki i jest dostosowany do skali jej działalności. Zarząd spółki odpowiada za zapewnienie we wszystkich komórkach organizacyjnych spółki, systemu kontroli wewnętrznej, nad którym nadzór sprawuje Rada Nadzorcza. Celem systemu kontroli wewnętrznej spółki jest wspomaganie procesu zarządzania spółką. Stała analiza warunków wewnętrznych mogących mieć wpływ na działanie danego obszaru, jest jednym z ważniejszych zadań kadry zarządzającej na drodze do osiągnięcia założonych celów. Analizie tej podlegają: • Ład organizacyjny i struktura organizacji, • Polityka i cele, • Potencjał organizacji, zasoby, środowisko, • System informacji,

Systemy kontroli wewnętrznej są dostosowane do rozmiarów i profilu działalności poszczególnych spółek Grupy Kapitałowej. Obszarem najbardziej wystandaryzowanym spośród aspektów niefinansowych w Grupie,

jest proces zakupów. Jego uszczelnienie stanowi istotny element kontroli wewnętrznej i zapobiegania korupcji oraz nadużyciom. Spółki Grupy Kapitałowej przykładają szczególną wagę do komunikacji z pracownikami. Służą temu wewnętrzne systemy informatyczne, organizacja cyklicznych spotkań informacyjno – szkoleniowych dla kadry kierowniczej, wydawane w Grupie Ogniwo – magazyn tworzony dla i przez pracowników, jak również radiowęzeł funkcjonujący w lokalizacji Racibórz.

Zarządzanie ryzykiem

W spółkach z Grupy Kapitałowej PBG monitoruje się na bieżąco zarówno ryzyka zewnętrzne, jak i wewnętrzne, które mogą mieć istotny wpływ na sytuację w spółkach, w tym na realizację strategii Grupy Kapitałowej. Wszelkie ryzyka w Grupie, przedstawione zostały kompleksowo w zatwierdzonym przez KNF w czerwcu 2017 roku prospekcie PBG, przygotowanym w celu wprowadzenia do obrotu akcji serii H oraz I (dostępny na stronie internetowej pod adresem: <http://www.pbg-sa.pl/pub/pl/uploaddocs/pbg-s-a.-prospekt-emisyjny-akcji-serii-h-i-i.1498470366.pdf>) oraz w prospekcie emisyjnym akcji serii K RAFAKO zatwierdzonym przez KNF w listopadzie 2017 roku (dostępny pod adresem: https://www.rafako.com.pl/download?id=17899&lang_code=pl, wraz z aneksami nr 1 i 2 <https://www.rafako.com.pl/relacje-inwestorskie/emisja-akcji-2017/prospekt-emisyjny-2017>). Ponadto ryzyka są prezentowane w skonsolidowanych raportach finansowych, publikowanych przez PBG i RAFAKO.

Spółka PBG doskonalili procedury monitorowania ryzyk i podejmuje działania zmierzające do standaryzacji w Grupie zasad i mechanizmów przeciwdziałających ich powstawaniu.

W PBG oraz w PBG oil and gas obowiązują spójne rozwiązania w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym instrukcje dotyczące zarządzania ryzykiem na etapie ofertowania oraz wykonania projektu. Dodatkowe procedury związane z zarządzaniem ryzykiem wprowadzone zostały w obu spółkach w obszarze realizacji kontraktów dla wojska.

W spółce PBG, z uwagi na realizację Układu, wdrożono ponadto procedury, które regulują postępowanie w związku z dotrzymaniem przez Spółkę Warunków Emisji Obligacji, z uwagi na zidentyfikowane ryzyka związane z powstaniem naruszeń w tym zakresie. Zbieżne procedury zostały wdrożone w spółkach zależnych, będących stroną dokumentacji restrukturyzacyjnej związanej z realizacją Układu przez PBG.

W spółkach z Grupy Kapitałowej PBG Dom nie wdrożono odrębnych procedur w zakresie zarządzania ryzykiem, poza spółką PBG ERIGO Projekt Sp. z o.o. Platan Hotel s.k.a., w której w związku z prowadzoną działalnością oraz zgodnie z wymogami sieci Hilton, wdrożona została Księga Bezpieczeństwa, określająca ryzyka związane z prowadzoną działalnością hotelową, sposoby działania w sytuacjach awaryjnych oraz zarządzania nimi.

Spółka RAFAKO S.A. wdrożyła Politykę Zarządzania Ryzykiem, w której zdefiniowany został System Zarządzania Ryzykiem jako ciągły, aktywny i systematyczny proces oraz sposób zarządzania nim dla osiągnięcia założonych przez spółkę celów. System ten jest integralną częścią podstawowych procesów zarządczych w organizacji, wykorzystuje dane historyczne, informacje zwrotne od interesariuszy, wcześniejsze doświadczenia oraz prognozy. Spółka RAFAKO identyfikuje ryzyka i zagrożenia dla swojej działalności, w tym ryzyka w zakresie aspektów niefinansowych. Ze względu na specyfikę działalności RAFAKO, funkcje zarządzania ryzykiem rozproszone są pomiędzy różne komórki organizacyjne np. Dział Kontrolingu identyfikujący m.in. istotne ryzyka operacyjne, podczas cyklicznych przeglądów realizowanych projektów/kontraktów (produkty główne spółki), Specjalista ds. ochrony środowiska identyfikujący ryzyka o negatywnym wpływie na środowisko, komórka BHP identyfikująca ryzyka w dziedzinie BHP, komórka Audytu Wewnętrznego identyfikująca ryzyka, podczas prowadzonych audytów, w tym dotyczących aspektów społecznych. RAFAKO posiada w swoich strukturach organizacyjnych komórkę Audytu Wewnętrznego, funkcjonującą w oparciu o przyjęty Regulamin Kontroli Wewnętrznej, a także w oparciu o międzynarodowe standardy audytu wewnętrznego. Audyt Wewnętrzny przeprowadza audyty w oparciu o sporządzany roczny plan audytów wewnętrznych, audyty doraźne, a także działania audytowe, które mają na celu między innymi dokonanie oceny skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, a także przyczynianie się do usprawniania procesów zarządzania ryzykiem.

Poniżej przedstawione zostały istotne ryzyka, zidentyfikowane w Grupie PBG w poszczególnych obszarach, objętych raportem:

obszar	ryzyko	opis ryzyka i zarządzania ryzykiem
zarządczy	Ryzyko wycieku / upublicznienia danych osobowych klientów lub pracowników Grupy	<p>Grupa wdrożyła systemy bezpieczeństwa i na bieżąco podejmuje działania zmierzające do zminimalizowania ryzyka złamania zabezpieczeń systemów informatycznych i wycieku danych osobowych klientów lub pracowników Grupy. Zarządzanie ryzykiem opisane jest w dokumentach wewnętrznych służb IT RAFAKO, które świadczą usługi dla całej Grupy Kapitałowej:</p> <p>1) "Polityka bezpieczeństwa"; 2) "Proces zarządzania ryzykiem informatycznym". Mechanizmy prewencyjne, uwzględniają takie ryzyka jak: A) Kradzież niezasyfrowanego sprzętu komputerowego: - poprzez szkolenia zwiększanie świadomości użytkowników; - poprzez wdrażanie systemu szyfrowania dysków zwiększenie poziomu bezpieczeństwa sprzętu; - poprzez zarządzanie uprawnieniami i stosowanie odpowiedniej polityki w zakresie systemu hasłowania - odpowiedni poziom zabezpieczeń sprzętu komputerowego. B) Atak cybernetyczny: - wdrożenie odpowiednich systemów informatycznych i działań takich jak np. firewall drugiej generacji (CheckPoint), system dostępu do stron internetowych (BlueCoat), odpowiednia organizacja logicznej struktury sieci komputerowej (obszar DMZ) - usługa zdalnego uwierzytelniania użytkowników (system Radius), system antywirusowy, filtr antyspamowy na serwerach pocztowych, lokalny firewall na laptopach, aktualizacja systemów operacyjnych; - poprzez szkolenia zwiększanie świadomości użytkowników. C) Przetwarzanie danych w chmurze: - unikanie w miarę możliwości przetwarzania danych w chmurze ze względu na posiadanie przez spółki z Grupy dedykowanego pomieszczenia DataCenter (serwerownia); - narzucanie administratorom chmur odpowiedniej polityki bezpieczeństwa, - szybka reakcja na zgłaszane incydenty. D) Działania pracowników wynikające z braku posiadania podstawowej wiedzy z zakresu bezpieczeństwa IT: - poprzez szkolenia zwiększanie świadomości użytkowników.</p>
środowiskowy	Ryzyko awarii zagrażających środowisku	<p>Eksplatacja urządzeń i maszyn związanych z realizacją procesów produkcyjnych, w tym urządzeń do ochrony środowiska, niesie ze sobą ryzyko awarii mogących negatywnie wpłynąć na środowisko poprzez niekontrolowaną emisję substancji szkodliwych do atmosfery, rzeki, gruntu, wód gruntowych, itp. W Grupie prowadzone są działania mające na celu minimalizację prawdopodobieństwa powstania awarii, istnieją systemy zabezpieczania oraz zasady postępowania na wypadek awarii, mające na celu wyeliminowanie lub zminimalizowanie negatywnych skutków awarii na środowisko.</p> <p>W spółkach z Grupy dokonywane są systematyczne przeglądy. Prowadzone są również działania mające zwiększyć wśród pracowników spółek z Grupy świadomość odpowiedzialności środowiskowej. Obowiązuje szereg procedur oraz instrukcji opisujących prawidłowy sposób użytkowania urządzeń i maszyn, harmonogramy remontów i konserwacji oraz sposób regularnego monitorowania charakterystyk potwierdzających gotowość urządzenia do prawidłowej pracy. Dodatkowo urządzenia mające wpływ na ochronę środowiska mogą być obsługiwane wyłącznie przez przeszkolony personel. Obowiązuje również zakaz użytkowania urządzenia z niesprawną instalacją do ochrony środowiska. Właściwy sposób postępowania w wyżej opisanym zakresie jest przedmiotem audytów wewnętrznych ZSZ, a stwierdzone nieprawidłowości są eliminowane w drodze działań korygujących i zapobiegawczych. W Grupie wszelkie czynności są dokonywane zgodnie z instrukcją przechowywania i eksploatacji materiałów promieniotwórczych.</p>

	Ryzyko naruszenia wymagań prawnych i innych wymagań w zakresie ochrony środowiska	Regulacje prawne dotyczące środowiska i korzystania z zasobów naturalnych ulegają ciągłym zmianom. Realizacja przez Grupę kontraktów na rynkach spoza Unii Europejskiej niesie ze sobą ryzyko niezidentyfikowania obowiązkujących wymagań w obszarze ochrony środowiska lub też brak możliwości szybkiego dostosowania się Grupy do w/w wymagań. W spółkach z Grupy prowadzony jest monitoring i pomiary kontrolne kluczowych charakterystyk środowiskowych, w celu wczesnego wykrywania nieprawidłowości i podejmowania działań zapobiegawczych lub korygujących. Zgodnie z obowiązującymi procedurami, zmiany w obszarze wymagań aktów prawnych ochrony środowiska są na bieżąco monitorowane i udostępniane w wykazie aktów prawnych ochrony środowiska. Procedury obowiązujące w Grupie, narzucają dokonanie weryfikacji zdolności spółek do realizacji przedmiotu zamówienia już na etapie sporządzenia oferty, w tym do spełnienia wymogów prawa również w zakresie ochrony środowiska. Ponadto zdolność spółek do spełniania wymagań aspektów środowiskowych jest przedmiotem oceny w ramach przeprowadzanych audytów środowiskowych w ramach nadzoru nad stosowaniem ZSZ. W Grupie prowadzone są działania w obszarze zarządzania środowiskowego zmierzające do identyfikacji i oceny aspektów i ryzyk środowiskowych.
	Ryzyko skażenia środowiska spowodowane zjawiskami naturalnymi	Ryzyko niekorzystnego przebiegu zjawisk meteorologicznych, hydrologicznych, itp. w konsekwencji których może dojść do przekroczenia norm środowiskowych. Grupa prowadzi działania prewencyjne, tj. monitorowanie informacji dot. symptomów niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. Procedury wyznaczające zasady reagowania na awarie określają m.in. sposoby postępowania w celu zapobiegania zagrożeniom środowiska i zagrożeniom dla pracowników w przypadku sytuacji awaryjnych oraz w celu zapobiegania zagrożeniom klęskami żywiołowymi, pożarami, skażeniem toksycznymi środkami przemysłowymi oraz likwidacji ich skutków. Wdrożono także plany działania, procedury postępowania oraz kanały komunikacji na wypadek zaistnienia sytuacji awaryjnej lub kryzysowej. Scenariusze przewidują postępowanie na wypadek zdarzeń związanych m.in. z: powodzią, pożarem, katastrofą przemysłową, zdarzeniem radiacyjnym, substancjami niebezpiecznymi, promieniowaniem jonizującym. Procedury są szczególnie istotne w lokalizacji Racibórz, który znajduje się na terenie objętym zwiększonym prawdopodobieństwem powodzi.
społeczny i pracowniczy	Ryzyko naruszania norm przez dostawców i podwykonawców	<p>Ze względu na rozmiar realizowanych przez spółki z Grupy kontraktów oraz aktywną współpracę z podwykonawcami i dostawcami istnieje ryzyko, że część dostawców może naruszać normy w zakresie BHP, ochrony praw człowieka, warunków pracy i płacy oraz norm środowiskowych, a także norm etycznych (w tym zakaz korupcji i łapownictwa). Grupa wymaga od swoich dostawców spełniania norm jakościowych, przestrzegania standardów ochrony środowiska oraz zasad Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (BHP). W roku 2018 Grupa planuje wdrożyć dodatkowe wymagania dla dostawców w zakresie przestrzegania etyki biznesu, różnorodności, praw człowieka, przeciwdziałania korupcji i łapownictwu. W Grupie została wdrożona Procedura Zakupowa, której celem jest zapewnienie, że zakupiony wyrób spełnia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymagania jakościowe wyspecyfikowane przez zamawiającego; - wymagania środowiskowe i BHP określone standardach będących załącznikami do umów zakupowych. <p>Grupa współpracuje jedynie z dostawcami, którzy zostali poddani procedurze kwalifikacji oraz oceny, zgodnie z instrukcją doboru i oceny dostawców. Ponadto spółki z Grupy dokonują corocznej oceny dostawców. Pracownicy dostawców i podwykonawców na terenie budowy lub wykonujący prace na terenie firmy podlegają szkoleniu w zakresie zasad Zintegrowanego Systemu Zarządzania jakością, środowiskowego, BHP oraz ochrony.</p> <p>Klauzule odnoszące się do bezpieczeństwa i higieny pracy są powszechnie stosowane w umowach z kontrahentami, występują w ok. 82% umów zawartych przez spółki z Grupy z kontrahentami (w ujęciu wartościowym).</p>
	Ryzyko wypadków i chorób pracowników, naruszenia przepisów BHP i przepisów przeciwpożarowych	<p>Ryzyko związane z następstwami wypadków przy pracy i chorób zawodowych, które jest związane z sektorem działalności Grupy w branży budowlanej. Zarządzanie i minimalizacja ryzyka następuje poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe procedury regulujące wykonywanie pracy, takie jak regulaminy pracy; - cykliczną analizę stanu bezpieczeństwa przeciwpożarowego; - przeglądy bieżące, kwartalne, roczne, celowane związane z bezpieczeństwem i higieną pracy na terenie spółek z Grupy; - szkolenia pracowników; - monitorowanie poziomu wskaźników związanych z wypadkowością. <p>Grupa w sposób stały zmierza do poprawy warunków pracy osób zatrudnionych w spółkach, m.in. do poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy poprzez modernizację pomieszczeń oraz dróg komunikacyjnych, jak i doskonalenie organizacji pracy za pomocą zakupu odpowiedniego sprzętu i urządzeń.</p>

	Ryzyko wystąpienia zachowań noszących znamiona mobbingu	Spółki z Grupy nie tolerują przemocy, ani gróźb przemocy w miejscu pracy, kierowanych przeciwko innym pracownikom, ich własności lub własności spółek. W spółkach z Grupy istnieją mechanizmy zgłaszania skarg i nieprawidłowości w tym zakresie. Zgodnie z obowiązującymi regulaminami pracy, pracownicy spółek z Grupy są zobligowani podczas świadczenia pracy przestrzegać zasad współzycia społecznego. Za naruszenie regulacji w tym zakresie grożą pracownikom sankcje prawne (w tym dyscyplinarne). W roku 2018 planowane jest wdrożenie standardu zasad etycznych dla całej Grupy.
	Ryzyko utraty wykwalifikowanych pracowników oraz odpływu kadry kierowniczej	Zależność bieżącej działalności operacyjnej oraz rozwoju Grupy od możliwości zatrudnienia oraz utrzymania wysoko wykwalifikowanych pracowników, zwłaszcza specjalistów z wybranych grup pracowników produkcyjnych oraz inżynierów – Grupa stawia na rozwój nowoczesnych technologii w swojej branży, co wiąże się z ciągłą potrzebą zatrudniania najlepszych specjalistów oraz kosztownym podwyższania kwalifikacji pracowników. Grupa dąży do minimalizacji ryzyka poprzez regularne podnoszenie kwalifikacji pracowników m.in. dzięki finansowaniu lub współfinansowaniu studiów, szkoleń i egzaminów. Minimalizacja ryzyka następuje również poprzez współpracę RAFAKO z Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 „Mechanik” w Raciborzu oraz program nauki w Ośrodku Szkolenia Zawodowego działającym w RAFAKO. Spółka prowadzi również regularne działania promujące zatrudnienie w ramach Spółki na uczelniach wyższych. Spółka zamierza zwiększać kwalifikacje i rozwijać kompetencje pracowników Spółki specjalizujących się w realizacji kontraktów w formule EPC. W Spółce został wdrożony dedykowany program zarządzania retencją, mający na celu zwiększenie motywacji pracowników kluczowych do pozostania w Spółce.
	Ryzyko nierównego traktowania pracowników	Zróźnicowanie sytuacji pracowników w oparciu o nieuzasadnione, niesprawiedliwe kryterium. W spółkach z Grupy monitorowana jest ewentualność wystąpienia dyskryminacji pośredniej, gdy na skutek podjętego działania występują lub mogłyby wystąpić niekorzystne dysproporcje albo szczególnie niekorzystna sytuacja w zakresie nawiązania i rozwiązywania stosunku pracy, warunków zatrudnienia oraz awansowania. Ryzyko wiąże się z branżą, w której działa Grupa, tj. branżą budowlaną, zdominowaną dotychczas przez mężczyzn zarówno na etapie edukacji jak i rynku pracy. Ryzykiem zarządzamy poprzez mechanizmy zgłaszania naruszeń w tym zakresie oraz deklaracje spółek w zakresie niedyskryminacji ujęte w dokumentach normatywnych. Grupa, poprzez współpracę z Uczelniami oraz lokalnym rynkiem pracy, a także przez cykliczne benchmarki rynkowe, monitoruje na bieżąco trendy rynkowe dotyczące zatrudnienia w branży inżynierskiej, aby unikać działań o charakterze dyskryminacyjnym.
poszanowanie praw człowieka	Ryzyko naruszeń praw człowieka	W Grupie Kapitałowej PBG nie odnotowuje się naruszeń praw człowieka. Spółki działając w oparciu o przepisy krajowe, eliminują ryzyka związane z ewentualnymi naruszeniami w tym zakresie. Kultura organizacyjna spółek, opiera się o zasady równości i braku dyskryminacji. Poza zapisami w regulaminach pracy, spółki w roku 2018 zamierzają wprowadzić standard zasad etycznych, którego elementem będą również prawa człowieka. Klauzule odnoszące się do praw człowieka znalazły się w ok. 22% umów zawartych z kontrahentami (w ujęciu wartościowym).
przeciwdziałanie konfliktom interesów i korupcji	Ryzyko wystąpienia przypadków nadużyć w obszarze konfliktów interesów	Ryzyko wystąpienia przypadku konfliktu interesów, a także ryzyko nie zgłoszenia ewentualnego potencjalnego, mogącego zaistnieć konfliktu interesów w przyszłości przez część kierownictwa/pracowników istotnie decyzyjnych, zwłaszcza w działaniach wymagających kontaktów z kontrahentami, w tym z dostawcami. Ryzyko wystąpienia incydentów w tym zakresie ogranicza się przez wdrożone procedury zakupowe oraz procedury związane z ochroną informacji poufnej. W zakresie zarządzania konfliktem interesów istotne znaczenie ma również wdrożona w Grupie polityka cen transferowych i związana z nią procedura badania powiązań osobowych w Grupie. Ponadto minimalizacja ryzyka nastąpi przez wdrożenie przez całą Grupę standardów w zakresie postępowania w sytuacji konfliktu interesu oraz przez zawieranie umów o zakazie konkurencji z pracownikami. Kluczowe jest też uszczelnienie procesu zarządzania informacją jako własnością przedsiębiorstw. W celu zminimalizowania ryzyka związanego z konfliktem interesów oraz korupcji spółki z Grupy Kapitałowej stosują odpowiednie zapisy umowne przy realizacji kontraktów. Przykładami ww. zapisów są klauzule zakazujące zatrudniania pracowników Inwestora lub zakazujące podejmowania prób prowadzenia samodzielnych uzgodnień podwykonawcy z przedstawicielami Inwestora. Klauzule odnoszące się do etyki znalazły się w ok. 35% umów z kontrahentami (w ujęciu wartościowym).

inne, specyficzne ryzyka	Ryzyko związane z uprawnieniami osobistymi Głównego Akcjonariusza PBG - ryzyko szczególne, występujące w PBG S.A.	Postanowienia Statutu PBG S.A. przyznają szczególne uprawnienia osobiste Głównemu Akcjonariuszowi. Uprawnienia osobiste są nierozdzielnie połączone z posiadanymi przez Głównego Akcjonariusza akcjami Spółki i polegają, między innymi, na powoływaniu oraz odwoływaniu części członków Rady Nadzorczej. Uprawnienia osobiste zostały wprowadzone do Statutu w związku z realizacją Układu oraz zawarciem Umowy Restrukturyzacyjnej. W związku z powyższym inwestorzy powinni uwzględniać zarówno ryzyko ograniczenia elastyczności dokonywania zmian w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej, ryzyko ograniczonego wpływu na działalność organów PBG, jak również ryzyko związane ze sporami korporacyjnym związanymi z wykonywaniem uprawnień osobistych przez Głównego Akcjonariusza. Spółka nie jest w stanie przewidzieć w jaki sposób Główny Akcjonariusz będzie wykonywał przysługujące mu prawa, ani wpływu działań podejmowanych przez Głównego Akcjonariusza (lub sporów z tym związanych) na działalność Spółki, jej przychody i wyniki finansowe. Uprawnienia osobiste przyznane Głównemu Akcjonariuszowi wygasną najpóźniej z dniem, w którym przestanie on być akcjonariuszem Spółki. Jednocześnie osobiste zaangażowanie Głównego Akcjonariusza w kapitał zakładowy PBG S.A. i zaangażowanie na stanowisku Prezesa Zarządu, eliminuje ryzyko podejmowania decyzji, które mogłyby paraliżować działania Spółki.
	Ryzyko związane z reorganizacją spółki RAFAKO	W marcu 2016 roku Zarząd spółki RAFAKO S.A. podjął uchwałę o reorganizacji spółki celem dostosowania modelu biznesowego, zasobów i kluczowych procesów do coraz bardziej wymagającego rynku, na którym działa RAFAKO, a także do nowych rynków, na których zamierzało działać w przyszłości. W ramach realizacji procesu reorganizacji, spółka uruchomiła program dobrowolnych odejść dla pracowników, który został zrealizowany w okresie od 1 grudnia 2016 r. do 31 stycznia 2017 r. W ramach kontynuacji procesu restrukturyzacji zatrudnienia, w dniu 8 września 2017 r. Zarząd RAFAKO podjął decyzję o redukcji zatrudnienia w Spółce w drodze zwolnień grupowych, przeprowadzonych zgodnie ustawą z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. W dniu 28 września doszło do zakończenia procesu konsultacji z zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w RAFAKO, prowadzony w przedmiocie redukcji zatrudnienia w ramach kontynuacji procesu reorganizacji. Decyzja o uruchomieniu procesu zwolnień grupowych, których zakończenie planowane jest do dnia 31 lipca 2018 roku, stanowiła element kolejnego etapu zmian, zmierzających do budowy elastycznej, bardziej efektywnej kosztowo organizacji, dostosowanej do obecnych warunków rynkowych. W przypadku nieosiągnięcia celów reorganizacji RAFAKO na oczekiwanym poziomie, nie można wykluczyć, iż Grupa nie zdoła uzyskać zakładanego wzrostu efektywności i wydajności. Powyższe okoliczności mogą mieć istotny, negatywny wpływ na działalność Grupy.

ROZDZIAŁ IV: OBSZAR ŚRODOWISKOWY

Działalność Grupy PBG w obszarze środowiskowym nie wpływa znacząco na społeczności lokalne. Spółki z Grupy posiadają stosowne pozwolenia oraz ponoszą opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska. W 2017 roku nie odnotowano przekroczeń w obszarach określonych pozwoleniami. Jedną z niewielu uciążliwości jakie może odczuwać społeczność lokalna w związku z prowadzoną działalnością przez Grupę, jest hałas związany z prefabrykacją elementów stalowych przez spółkę RAFAKO Engineering. Działalność spółek z Grupy zasadniczo nie ma istotnego wpływu na jakość powietrza, wód i gleby. Nie powoduje emisji hałasu i pól elektromagnetycznych. Hale produkcyjne użytkowane w Grupie, umiejscowione są z dala od miasta i nie powodują bezpośredniej uciążliwości dla lokalnej społeczności.

Podstawowe zasady związane z ochroną środowiska naturalnego określa polityka środowiskowa w spółkach, które posiadają wdrożoną normę ISO 14001. Pozostałe spółki działają zgodnie w wymogami prawnymi, dotyczącymi ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami polityki środowiskowej, Grupa nieustannie dąży do zmniejszenia wpływu jaki wywiera na środowisko naturalne. Spółki z Grupy zwracają szczególną uwagę na obniżenie zużycia surowców, paliwa, energii elektrycznej i innych zasobów podczas realizowanych kontraktów, a także do zmniejszenia ilości generowanych odpadów. Przykładając dużą wagę do zagadnień środowiskowych wdrożono normę ISO 14001.

Jednym z licznych przykładów troski o środowisko jest fakt, iż korzystając z usług ponad 2000 dostawców, Grupa PBG prowadzi systematyczne działania w celu ich kwalifikowania, zapewniając ograniczenie szkodliwego wpływu ich działalności na środowisko. Działania te polegają na:

- sprawdzaniu czy potencjalny dostawca posiada, odpowiednie dla oferowanej usługi, decyzje i zgody urzędów;

- wprowadzaniu stosownych zapisów w umowach;
- szkoleniu pracowników dostawców usług przed przystąpieniem do wykonywania pracy.

Grupa PBG określa i zapewnia zasoby niezbędne do utrzymywania i ciągłego doskonalenia ZSZ oraz efektywnego funkcjonowania realizowanych procesów, tj. - środki, zasoby ludzkie, infrastrukturę i środowisko funkcjonowania procesów.

W budżetach wybranych spółek zabezpieczane są środki m.in. na:

- koszty kontroli oraz badań;
- koszty uzyskania uprawnień i certyfikatów, w tym, w zakresie wymagań norm ISO, PED i innych;
- realizację inwestycji, remontów;
- zakupy materiałów pomocniczych oraz sprzętu kontrolno-pomiarowych;
- realizację Programu Zarządzania Środowiskowego, Programu Zarządzania BHP;
- realizację Planu szkoleń;
- realizację Planu audytów wewnętrznych;
- realizację Planu badawczo-rozwojowego;
- zakupy środków ochrony indywidualnej oraz inne niezbędne do działań związanych z realizacją przyjętej Polityki ZSZ.

W procesie przeglądu oddziaływania środowiskowego, co roku dokonywana jest ocena aspektów środowiskowych w oparciu o następujące kryteria:

- dla aspektów bezpośrednich: zgodność z przepisami prawa, skala oddziaływania, waga oddziaływania, czas trwania oddziaływania, prawdopodobieństwo wystąpienia, możliwość podjęcia działań doskonalących;
- dla aspektów pośrednich: zgodność z przepisami prawa obowiązującymi obecnie i w przyszłości (jeśli określone), skala oddziaływania, waga oddziaływania, możliwość podjęcia działań doskonalących.

Nowoczesne technologie ochrony środowiska w ofercie produktowej Grupy PBG

Nowe, przyjęte w kwietniu 2017 roku, wymagania konkluzji BAT (*najlepsze dostępne technologie – Best Available Techniques*) znacząco zaostrzają limity emisyjne dla istniejących i planowanych nowych obiektów energetycznych i objęły nowe, dotąd nieklasyfikowane zanieczyszczenia. Jest to kolejne wyzwanie, do którego spółki energetyczne z Grupy są w pełni przygotowane, zarówno w zakresie modernizacji istniejących instalacji, jak również zastosowania nowych technologii odsiarczania, odazotowania, odpylania spalin oraz wychwytu rtęci ze spalin, które od wielu lat rozwijane są we współpracy z instytucjami naukowymi i pomiarowymi. W wejściu w życie nowych regulacji BAT spółki z Grupy widzą również szansę na otwarcie rynku inwestycji ochrony środowiska potencjalnych klientów spółek z Grupy, związaną z koniecznością dostosowania optymalnych rozwiązań środowiskowych, zarówno technologicznych, jak i finansowych. Proponowana przez RAFAKO technologia RP+FT pozwala osiągnąć wymogi BAT dla wszystkich zanieczyszczeń kwaśnych: SO_x, HCL, HF, a także poprzez zastosowanie filtra tkaninowego dla pyłu, a przy rozbudowie układu o węzeł dozowania węgla aktywnego, także dla rtęci.

W ramach ciągłego doskonalenia oferty, w tym o aspekty środowiskowe, RAFAKO prowadzi działania, zmierzające do optymalizacji i minimalizacji oddziaływania na środowisko instalacji, będących elementami realizowanych projektów. W tym celu dokonuje identyfikacji aspektów środowiskowych i wyznacza działania, których realizacja doprowadzić ma do optymalizacji niekorzystnego wpływu na środowisko.

Znaczący aspekt mający wpływ na środowisko	Ocena oddziaływania na środowisko, proponowane działania w systemie zarządzania środowiskowego, cele i zadania
Konwencjonalne kotły energetyczne i ciepłownicze z paleniskami: rusztowym, fluidalnym i pyłowym, na parametry pary pod-i nadkrytyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Niskoemisyjne - innowacyjne technologie rekonstrukcji elektrowni węglowych z blokami o mocy 200 MW (dostosowanie do konkluzji BAT). • ITPO oparta o ruszt wielobiegowy (Instalacja Termicznego Przekształcania Odpadów o wydajności ok. 100 tys. Mg/rok)

Instalacje odsiarczania spalin	<ul style="list-style-type: none"> • Badania nad modelem matematycznym straty ciśnienia w absorberach mokrego odsiarczania spalin obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> - badanie na obiekcie, - opracowanie modelu matematycznego dla dysz 50/50, - aproksymacja modelu dla dysz 70/30. • Opracowanie taniej technologii odsiarczania spalin skierowanej dla małej energetyki. • Badania stopnia wytrącania Hg w systemach oczyszczania spalin (SCR+EF+IOS). Badanie koncentracji Hg w mediach IOS (dostosowanie do konkluzji BAT). • Wpływ stosowania kwasu mrówkowego na parametry ścieków z IOS.
Odpylanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie emisji submikronowych cząstek stałych ze spalin kotłów energetycznych. • Opracowanie rozwiązania filtra hybrydowego jako wyjście naprzeciw konkluzjom BAT.
Diagnostyka, modernizacje	<ul style="list-style-type: none"> • Postępowanie zgodne z zapisami w umowie z klientem
Działanie dostawców usług	<ul style="list-style-type: none"> • Zapisy w umowie regulujące sposób postępowania dostawcy: (np. zapis o postępowaniu z odpadami itp.), a także sprawdzanie czy dostawca posiada odpowiednie dla oferowanej usługi decyzje urzędów, szkolenia pracowników dostawcy wykonujących prace na terenie RAFAKO, • Coroczna ocena dostawców z wypełniania wymagań środowiskowych zawartych w umowach dokonywana przez Zespół ds. Oceny Dostawców.

Zgodnie z Programem Zarządzania Środowiskowego przyjętym w roku 2017, RAFAKO zrealizowało następujące cele i zadania, których zestawienie wraz z efektami ich stosowania obrazuje tabela poniżej.

CELE	ZADANIA	EFEKTY
Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych z kolejnych 2 kotłów kotłowni zakładowej	Modernizacja układu odpylania w kotłowni etap III - kontynuacja tematu z 2016 r.	Zamontowano 2 nowe urządzenia odpylające, co pozwoliło na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych z kotłowni zakładowej o ok. 30%.
Zmniejszenie emisji odpadów w postaci filtrów z urządzeń odpylających zainstalowanych przy śrutownicach przekazanych do utylizacji o ok. 50 %	Zakup urządzenia do czyszczenia filtrów (IDW1710)	Zadanie zrealizowane. Zamontowane urządzenia pozwolą na 3 razy dłuższą żywotność wkładów filtracyjnych i o tyle samo zmniejszy się ilość oddanego odpadu w postaci zużytych materiałów filtracyjnych.
Racjonalizacja gospodarki gazami poprzez zapobieganie stratom gazów na nieszczelnościach sieci	Przeprowadzanie przeglądów technologicznych i sprawdzanie szczelności sieci gazowych	Wykonane przeglądy w roku 2017: 1. Sieci sprężonego powietrza; 2. Instalacji tlenowej; 3. Instalacji gazu ziemnego; 4. Instalacji argonu i mieszanki argon+CO ₂ +O ₂
Zmniejszenie emisji odpadów niesegregowanych o 1%, czyli o ok. 1 t w stosunku do 98,8 t.	Przeprowadzenie szkoleń podnoszących świadomość o konieczności segregacji odpadów	Uzyskano zmniejszenie emisji odpadów niesegregowanych o ponad 16 t, tj. o ok. 16%

I. SUROWCE, MATERIAŁY I WODA

Zaopatrzenie w wodę w lokalizacjach biur spółek Grupy

Woda na potrzeby spółek z Grupy PBG pobierana jest z wodociągów miejskich/gminnych na podstawie stosownych umów. Używana jest do celów socjalno-bytowych pracowników, produkcyjnych i porządkowych.

Zużycie wody na terenie biur w Wysogotowie, związane jest z zużyciem na potrzeby sanitarne oraz na potrzeby prób ciśnieniowych. W roku 2017 zużycie wody wynosiło 3 926 m³.

Zużycie wody w Raciborzu, Wyrach i Pszczynie, związane jest z poborem na potrzeby sanitarne oraz na potrzeby prób ciśnieniowych. Woda w lokalizacji Racibórz wykorzystywana jest dodatkowo w procesie produkcyjnym do uzupełniania wody obiegowej, służącej do przeprowadzania ciśnieniowych prób wodnych. Spółki z Grupy Kapitałowej RAFAKO zużyły łącznie 33 674 m³ wody.

Zaopatrzenie w media na budowach:

Podstawowymi materiałami wykorzystywanymi w procesie produkcyjnym są:

- blachy;
- kształtowniki;
- rury.

Dodatkowo wykorzystywane są:

- materiały spawalnicze – drut spawalniczy i elektrody;
- farby (lokalizacja - Racibórz).

Zużycie surowca w roku 2017 obrazuje poniższa tabela.

surowce i materiały	kg/rok
materiały do produkcji	10 606 132
materiały spawalnicze	156 173
farby	173 904

Spółki realizują kontrakty przy udziale podwykonawców, którzy działają na podstawie umów zawierających między innymi zobowiązanie do wykonywania prac objętych zamówieniem w sposób nienaruszający przepisów o ochronie środowiska oraz zapewnienie minimalizacji swojego oddziaływania na środowisko. Kontrakty, każdy w różnym zakresie, określają między innymi warunki zaopatrzenia i korzystania z mediów na terenie realizacji robót.

Zamawiający udostępnia i dostarcza, najczęściej odpłatnie, wodę do celów sanitarnych i technologicznych. Miejsca podłączeń mediów wskazuje zamawiający, w ramach istniejącej infrastruktury.

Do obowiązków wykonawcy w zakresie ochrony wód należą:

- oszczędne korzystanie z wody;
- stosowanie wody pitnej do celów przemysłowych tylko po uzgodnieniu z zamawiającym, między innymi prób ciśnieniowych;
- pobieranie wód z okolicznych strumieni wodnych zgodnie z decyzjami środowiskowymi;
- niewprowadzanie do gleby ścieków.

Zabronione jest stosowanie urządzeń zawierających substancje emitujące promieniowanie jonizujące bez stosownych zezwoleń.

W roku 2017 spółki nie prowadziły statystyk wody zużytej na realizowanych budowach.

II. PALIWA I ENERGIA

Główne zużycie energii elektrycznej w lokalizacji Wysogotowo służy do oświetlenia budynków biurowych oraz oświetlenia terenu firmy. W roku 2017 zużycie energii elektrycznej wynosiło 1 105 977 kWh. W lokalizacji Racibórz, energia elektryczna używana jest do zasilania urządzeń produkcyjnych oraz do celów oświetleniowych hal produkcyjnych i pomieszczeń biurowych oraz dróg wewnętrznych i parkingów. W roku 2017 zużycie energii elektrycznej w RAFAKO wynosiło 11 292 222 kWh, natomiast łączne zużycie energii elektrycznej przez spółki z GK RAFAKO wyniosło 12 089 950 kWh. Spółki dokładają staranności w kierunku zmniejszenia zużycia energii, m.in. przez stosowanie energooszczędnych źródeł światła.

Zaopatrzenie w media na budowach

Grupa nie prowadzi statystyk zużycia mediów udostępnianych i używanych na budowach.

III. EMISJE DO ATMOSFERY

Głównym emitorem zanieczyszczeń do atmosfery w przypadku lokalizacji Wysogotowo są samochody służbowe. Obecna flota to 22 pojazdy, które zużyły w roku 2017 ok. 34 Mg paliwa. Drugie źródło emisji jest związane z pracami spawalniczymi na hali - jest to tzw. emisja zorganizowana. Hala wyposażona jest w odciąg spawalnicze eliminujące emisję związków w 90%.

Dokładniejsze pomiary emisji do środowiska, w tym CO₂, prowadzi RAFAKO. Emisja ta wynika z użytkowania kotłowni w Raciborzu i Pszczynie opalanych węglem oraz ze spalania gazu ziemnego. Kotłownia w Raciborzu jest źródłem ok. 90% łącznej emisji CO₂.

Spalanie węgla nie jest związane z procesami technologicznymi. Ilość spalonego węgla wynika z zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania pomieszczeń, które związane jest z długością okresu grzewczego i temperaturami zewnętrznymi w danym okresie. Emisję w 2017 roku gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń obrazują poniższe tabele.

Emisja gazów cieplarnianych wg lokalizacji w 2017 r.

Emisja gazów cieplarnianych / lokalizacja	Racibórz	Wiry	Pszczyna	RAZEM
	kg/rok	kg/rok	kg/rok	kg/rok
CO2	9 145 340	263 962	30 000	9 439 302

Łączna emisja CO2 wszystkich spółek z GK RAFAKO wyniosła 9 530 481,30 kg/rok.

Emisja pozostałych substancji wg lokalizacji w 2017 r.

Emisje zanieczyszczeń /lokalizacja	Racibórz	Wiry	Pszczyna	RAZEM
	kg/rok	kg/rok	kg/rok	kg/rok
SOx	51 660	11	216	51 887
NOx	16 854	238	15	17 107
PM10	3 040	7	300	3 347

Emisja pozostałych substancji przez spółki z GK RAFAKO w 2017 r.

Emisje zanieczyszczeń /spółka	RAFAKO	E003B7	Pozostałe spółki	RAZEM
	kg/rok	kg/rok	kg/rok	kg/rok
SOx	51 887	84	0	51 971
NOx	17 107	337	0	17 444
PM10	3 347	33	0	3 380
RAZEM	72 341	454	0	72 795

Emisja na budowie

Na budowach identyfikowane są dwa źródła emisji (GK RAFAKO nie prowadzi pomiarów w ramach poniższych emisji).

Emisja pochodząca z prac spawalniczych w roku 2017

Nazwa substancji	Wielkość emisji kg/rok
dwutlenek azotu	0.0713
tlenek węgla	0.1265
pyły pozostałe	2.139

Emisja z malowania w roku 2017

Nazwa substancji	Wielkość emisji kg/rok
ksylen	1.048
alkohol butylowy (butanol/1-butanol)	0.393
ketony i ich pochodne-POZOSTAŁE	0.393
octan butylu (n-butyloacetat)	0.655
ełylobenzen	3.04575
m-dimetylobenzen	2.07111
alkohol benzylový	0.393

IV. ODPADY I ŚCIEKI

Całkowita ilość odpadów innych niż niebezpieczne i odpadów niebezpiecznych, wytworzonych i przekazanych uprawnionym firmom przedstawia tabela poniżej. W pierwszej kolejności na odbiorców odpadów wybierane są firmy, które gromadzone odpady poddają recyklingowi. Na budowach prowadzone są szkolenia dla podwykonawców, z zakresu segregacji odpadów oraz wymaganych dokumentów potwierdzających odpowiednie ich zagospodarowanie. Pracownicy spółek poddawani są szkoleniom w tym zakresie na bieżąco.

Odpady w podziale na kategorie/ podmiot	PBG	RAFAKO	Spółki z GK RAFAKO
	kg/rok	kg/rok	kg/rok
Odpady niebezpieczne razem	0	31 280	32 109
Odpady inne niż niebezpieczne	1 110	2 687 038	2 725 051
Wszystkie odpady razem	1 110	2 718 318	2 757 160

Sposób postępowania wykonawcy z odpadami musi być zgodny z przepisami ochrony środowiska, a w szczególności Ustawy o odpadach. Zgodnie z ustawą, wytwórcą odpadów powstających w wyniku realizacji kontraktu jest wykonawca (najczęściej z wyłączeniem złomu, który zamawiający zagospodarowuje we własnym zakresie). Magazynowanie odpadów musi odbywać się w sposób selektywny w miejscach do tego przeznaczonych i w taki sposób, aby nie doszło do skażenia środowiska wodno-gruntowego. Wytworzone odpady przekazywane są firmom posiadającym pozwolenie na transport i zbieranie. Wykonawca jest zobowiązany do organizowania prac w taki sposób, aby minimalizować ilość powstających odpadów. W przypadku korzystania z usług podwykonawców na kontraktach, spółki z Grupy nie są wytwórcą odpadów na terenie realizowanych budów.

Grupa PBG realizując kontrakty, przestrzega wszystkich wymagań zawartych w umowach oraz prowadzi nadzór nad przestrzeganiem i realizacją przez podwykonawców zapisów w nich zawartych, a związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami.

Ilość ścieków odprowadzanych w ramach spółki RAFAKO oraz łącznie w Grupie Kapitałowej RAFAKO została przedstawiona w tabeli poniżej.

Wolumen odprowadzanych ścieków wg metody oczyszczenia	Ilość ścieków przemysłowych oczyszczanych na mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków	Ilość ścieków bytowych odprowadzanych do kanalizacji gminnej	RAZEM
	m3/rok	m3/rok	m3/rok
RAFAKO	28 213	2 222	30 435
GK RAFAKO	28 213	4 126	32 339

V. ZANIECZYSZCZENIE HAŁASEM

Działalność firm z Grupy PBG nie powoduje nadmiernej emisji hałasu. Głównym źródłem emisji hałasu są maszyny budowlane na projektach realizowanych przez spółki. Stosowane na terenie budowy urządzenia, zgodnie z obowiązującymi przepisami, objęte są ograniczeniami w zakresie emisji hałasu/wibracji. Prace przy użyciu sprzętu, w miarę możliwości prowadzone są w sposób minimalizujący emisję hałasu oraz drgań.

VI. POZOSTAŁE RODZAJE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zarządzanie obszarem środowiskowym w Grupie PBG odbywa się poprzez wdrożone systemy zarządzania środowiskowego zgodne z wymaganiami normy ISO 14001:2004. Grupa zwraca szczególną uwagę na przestrzeganie przepisów odnośnie ochrony środowiska przez podwykonawców. Wszyscy podwykonawcy biorący udział w realizacji kontraktów, są przeszkoleni w zakresie sposobu gospodarowania odpadami na budowach, zapobiegania awariom środowiskowym oraz informowani o aspektach środowiskowych.

Grupa często prowadzi swoje realizacje w obszarach objętych ochroną środowiska Natura 2000 lub w sąsiedztwie rezerwatów przyrody, co wiąże się z uzyskaniem szeregu pozwoleń na prowadzenie prac oraz utrzymaniem w ramach kontraktu odrębnych służb zajmujących się przestrzeganiem przepisów związanych z ochroną środowiska.

W Grupie obowiązuje szereg procedur oraz instrukcji opisujących prawidłowy sposób użytkowania urządzeń i maszyn, harmonogramy remontów i konserwacji oraz sposób regularnego monitorowania charakterystyk potwierdzających gotowość urządzenia do prawidłowej pracy.

Urządzenia mające wpływ na ochronę środowiska mogą być obsługiwane wyłącznie przez przeszkolony personel, istnieje również zakaz użytkowania urządzenia z niesprawną instalacją ochrony środowiska.

W spółkach Grupy PBG prowadzone są działania mające zwiększyć wśród pracowników świadomość odpowiedzialności środowiskowej.

Właściwy sposób postępowania w wyżej opisanym zakresie jest przedmiotem audytów wewnętrznych ZSZ, a stwierdzone nieprawidłowości są eliminowane w drodze działań korygujących i zapobiegawczych.

ROZDZIAŁ V: OBSZAR SPOŁECZNY I PRACOWNICZY**I. ZATRUDNIENIE, WYNAGRODZENIA, RÓWNOŚĆ I RÓŻNORODNOŚĆ**

Zagadnienia związane z zatrudnieniem pracowników są w Grupie PBG kluczowe dla jej zrównoważonego rozwoju. Świadczy o tym prowadzona na skalę Grupy, polityka kadrowa zmierzająca do zatrudnienia i utrzymania wykwalifikowanej kadry w długoterminowej perspektywie. Kwestie pracownicze są istotnym elementem zarządzania zasobami Grupy i opierają się o zasadę tworzenia środowiska pracy sprzyjającego zarówno realizacji celów strategicznych Grupy, jak i samorealizacji zatrudnionych w niej pracowników, podnoszenia ich kwalifikacji, efektywnej komunikacji i współpracy, kreowania warunków do realizacji ścieżek kariery zawodowej. W myśl polityki Zintegrowanego Systemu Zarządzania oraz innych, obowiązujących w Grupie dokumentów wewnętrznych, spółki deklarują niedyskryminowanie nikogo ze względu na płeć, wiek, wyznanie i narodowość, co znajduje potwierdzenie w braku incydentów związanych z naruszeniem praw człowieka w całej Grupie PBG w roku 2017.

W ramach realizacji założeń polityki personalnej, jako najważniejsze wskaźniki w obszarze pracowniczym Grupa traktuje:

Statystyki zatrudnienia

Spółki z Grupy PBG na koniec 2017 roku zatrudniały łącznie 2 336 pracowników.

Zatrudnienie w układzie płci:

rodzaj umowy o pracę	kobiety				mężczyźni				RAZEM
	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	
Grupa PBG	363	66	8	4	1738	146	11	0	2336
w tym Grupa RAFAKO	290	59	8	4	1651	128	11	0	2151
w tym RAFAKO SA	243	12	1	3	1461	18	3	0	1741

Zatrudnienia wg wieku:

rodzaj umowy/wiek pracownika	umowa na CZAS nieokreślony			umowa na CZAS określony			umowa na okres próbny			umowa na zastępstwo			RAZEM
	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	
Grupa PBG	250	1133	718	52	117	43	9	8	2	1	3	0	2336
w tym Grupa RAFAKO	241	1008	692	44	107	36	9	8	2	1	3	0	2151
w tym RAFAKO SA	231	854	619	4	19	7	4	0	0	1	2	0	1741

W raportowanym okresie Grupa PBG zatrudniła 86 osób, w tym:

Nowozatrudnieni wg płci:

rodzaj umowy o pracę	kobiety				Mężczyźni				RAZEM
	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	
Grupa PBG	5	17	11	4	14	16	19	0	86
w tym Grupa RAFAKO	1	14	11	4	10	11	19	0	70
w tym RAFAKO SA	1	4	4	4	1	2	14	0	30

Nowozatrudnieni wg wieku:

rodzaj umowy/wiek pracownika	umowa na czas nieokreślony			umowa na czas określony			umowa na czas próbny			umowa na zastępstwo			RAZEM
	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	
OGÓŁEM Grupa PBG	7	17	1	13	12	2	12	13	5	2	2	0	86
w tym Grupa RAFAKO	1	10	0	13	11	1	12	13	5	2	2	0	70
w tym RAFAKO SA	1	1	0	2	4	0	8	7	3	2	2	0	30

W raportowanym okresie, w spółkach Grupy PBG, rozwiązano stosunek pracy z 426 pracownikami:

rodzaj umowy o pracę	kobiety				mężczyźni				RAZEM
	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	czas nieokreślony	czas określony	okres próbny	zastępstwo	
OGÓŁEM Grupa PBG	68	10	2	5	317	24	0	0	426
w tym Grupa RAFAKO	52	9	1	5	279	20	0	0	366
w tym RAFAKO SA	47	6	0	5	256	15	0	0	329

Wyniki fluktuacji kadr w Grupie PBG są odzwierciedleniem procesu restrukturyzacyjnego związanego z redukcją realizowanych i pozyskiwanych przez Grupę zleceń oraz zmian organizacyjnych i inicjatyw restrukturyzacyjnych w RAFAKO. Zakończone realizacje oraz zmniejszona podaż nowych powoduje odpływ kluczowego personelu menadżerskiego i inżynierskiego oraz likwidację stanowisk i grupowe zwolnienia. W związku z tym procesem w obszarze pracowniczym zidentyfikowano ryzyko utraty wysoko wykwalifikowanej kadry zdolnej do wykonania prac w ramach zadań, o które zabiega Grupa. Szansa działań naprawczych upatrywana jest w procesach rekrutacyjnych, które będą prowadzone w momencie bezpośredniego zapotrzebowania na konkretne stanowiska, zatrudnianie wykwalifikowanych pracowników na umowy menadżerskie oraz zlecenie prac firmom dysponującym odpowiednim personelem.

Rozwiązanie stosunku pracy wg wieku:

rodzaj umowy/wiek pracownika	umowa na czas nieokreślony			umowa na czas określony			umowa na czas próbny			umowa na zastępstwo			RAZEM
	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	
OGÓŁEM Grupa PBG	96	149	140	9	21	4	2	0	0	5	0	0	426
w tym Grupa RAFAKO	95	107	129	7	19	3	1	0	0	5	0	0	366
w tym RAFAKO SA	89	94	120	6	12	3	0	0	0	5	0	0	329

Grupa PBG dostosowuje się do warunków rynkowych, w związku z tym poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w roku 2017 był utrzymywany w okresie sprawozdawczym na poziomie średniej krajowej:

Podmiot	przeciętne wynagrodzenie brutto/mc
Grupa PBG	5 271,12 zł
w tym Grupa RAFAKO	5 292,97 zł
w tym RAFAKO SA	4 959,64 zł

Polityka rekrutacyjna jest ściśle związana z działalnością operacyjną Grupy PBG. W ramach realizacji zleceń Grupa PBG zatrudnia również osoby na podstawie umów cywilno-prawnych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku było to 135 osób.

Umowy cywilno-prawne wg typu umowy:

rodzaj umowy	kobiety		mężczyźni		RAZEM
	zlecenie	um. o dzieło	zlecenie	um. o dzieło	
Grupa PBG	38	3	88	6	135
w tym Grupa RAFAKO	25	3	70	5	103
w tym RAFAKO SA	5	0	26	3	34

Umowy cywilno-prawne wg wieku:

rodzaj umowy/wiek pracownika	umowa zlecenie			umowa o dzieło			RAZEM
	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	< 30 lat	30-50 lat	> 50 lat	
Grupa PBG	17	53	56	0	4	5	135
w tym Grupa RAFAKO	15	38	42	0	4	4	103
w tym RAFAKO SA	2	11	18	0	1	2	34

Grupa PBG zatrudnia obcokrajowców. Jest to zarówno działanie w ramach realizacji polityki różnorodności, jak i odpowiedź na uwarunkowania rynkowe. Obcokrajowcy są zatrudniani na podstawie umów o pracę oraz umów cywilno-prawnych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku w Grupie PBG zatrudniano 36 obcokrajowców. W ramach współpracy z technikum mechanicznym, Grupa PBG prowadzi oddział szkolenia zawodowego i zatrudnia uczniów w celu przygotowania zawodowego. W raportowanym okresie zatrudniano 143 młodocianych w spółce RAFAKO.

W ramach outsourcingu Grupa PBG jest obsługiwana w zakresie usług kadrowych, księgowych i finansowych. Dane statystyczne dotyczące outsourcingu nie są gromadzone.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa zatrudniała 20 pracowników niepełnosprawnych, co stanowi 0,86% wszystkich zatrudnionych:

Podmiot	pracownicy niepełnosprawni
Grupa PBG	20
w tym Grupa RAFAKO	19
w tym RAFAKO SA	15

Łączna wysokość rocznych składek na PFRON wyniosła 1.310.113 zł:

Podmiot	składki PFRON/rok
Grupa PBG	1 310 113 zł
w tym Grupa RAFAKO	1 234 727 zł
w tym RAFAKO SA	999 854 zł

Grupa PBG w okresie sprawozdawczym gwarantowała swoim pracownikom możliwość korzystania z pozapłatowych świadczeń. Należą do nich:

Świadczenia rzeczowe:

- PZU Opieka Medyczna: dopłata do ubezpieczenia (ok. 970 pracowników);
- pakiet medyczny MEDICOVER (20 pracowników);
- ubezpieczenie OC: dot. zarządu i prokurentów (21 pracowników);
- korzystanie z samochodów służbowych do celów prywatnych, dot. kadry kierowniczej oraz zarządów spółek (63 pracowników);
- mieszkania służbowe: dot. kadry kierowniczej oraz zarządów(13 pracowników);
- składka na Izbę Inżynierów Budownictwa (28 pracowników);
- dofinansowanie do nauki: zwrot opłat za studia, kosztów podróży, noclegów za cały okres nauki dla pracowników, z którymi została podpisana stosowna umowa (4 pracowników);
- świadczenia z okazji Dnia Energetyka przyznawane za długoletnią pracę;
- nagrody rzeczowe dla uczniów szkoły przyzakładowej za dobre wyniki w nauce oraz w konkursie „Przyłbica” dla najlepszego spawacza;

Świadczenia z ZFŚS – przyznawane zgodnie z Regulaminem ZFŚS (wg kryterium socjalnego):

- dofinansowanie do wypoczynku pracownika;
- świąteczne wsparcie finansowe;
- dofinansowanie do wypoczynku dzieci;
- dofinansowanie do kart Benefit – Multisport;
- pożyczki na remont budynku/lokalu mieszkalnego;
- paczki świąteczne dla dzieci;
- dofinansowanie do imprez sportowo- rekreacyjnych: mikotajki dla dzieci, sptyw kajakowy, zawody wędkarskie, itp.;
- fundowanie nagród przyznawanych w zawodach sportowych;
- zapomogi bezzwrotne.

II. RELACJE ZE STRONĄ PRACOWNICZĄ

W Grupie PBG funkcjonuje wypracowany i stale udoskonalany system komunikacji załogi z zarządem. Zgodnie z zapisami Regulaminów Pracy poszczególnych spółek, pracownicy mają możliwość bezpośredniego kontaktu z członkami zarządu, także w kwestiach związanych z przestrzeganiem prawa pracy oraz praw człowieka. W roku 2017 pracownicy nie wnieśli ani jednej skargi w tym zakresie. Spółka RAFAKO posiada również reprezentację pracowniczą w postaci 3 organizacji związkowych, zrzeszających łącznie 801 pracowników, co stanowi 34% ogółu zatrudnionych. W raportowanym okresie nie odnotowano przypadków akcji strajkowych, zgłoszeń molestowania, mobbingu i naruszeń praw pracowniczych. Nie zarejestrowano także sporów zbiorowych.

Pracownicy mają możliwość wypowiedzenia swojej opinii oraz zgłoszenia oczekiwań w zakresie funkcjonowania spółki, w której są zatrudnieni i jej kultury organizacyjnej, m.in. w ramach przeprowadzanych raz w roku badań opinii pracowniczej podczas SIS – Spotkań Informacyjno-Szkoleniowych. Wyniki

anonimowych ankiet są raportowane do zarządów, a na ich podstawie powstają z udziałem pracowników projekty zmian podlegające weryfikacji i zatwierdzeniu przez zarządy. Rezultaty badań opinii pracowniczych oraz wynikające z nich propozycje zmian są komunikowane pracownikom za pomocą funkcjonujących w Grupie kanałów informacyjnych.

W spółkach z Grupy PBG funkcjonuje procedura zgłaszania skarg i nieprawidłowości na podstawie Regulaminów Pracy a w RAFAKO na podstawie Polityki Zapobiegania Nadużyciom. W Grupie w 2017 roku przeprowadzony został jeden audyt wewnętrzny na okoliczność sprawdzenia zarzutu o mobbing - sprawę zgłosił pracownik. Audyt wewnętrzny nie potwierdził zarzutu.

W Grupie nie funkcjonuje Rada Pracowników, natomiast spółka RAFAKO prowadzi systematyczny dialog z partnerem społecznym jakim są organizacje związków zawodowych w zakresie wykraczającym poza obowiązki formalno-prawne. Partner społeczny informowany jest o wszystkich sprawach kluczowych oraz istotnych dla spółki RAFAKO i pracowników.

W 2017 roku najważniejszymi z perspektywy wzajemnych kontaktów były następujące kwestie:

1. wdrożenie zmian w zakresie systemu oceny i modelu bonusowego dla pracowników - partner społeczny zaangażowany był w cały proces przygotowywania zmian, a następnie w proces przygotowywania wdrożenia;

2. Program Dobrowolnych Odejść (RAFAKO) - partner społeczny zaangażowany był w proces wdrażania i realizacji, a następnie rozliczania projektu;

3. Restrukturyzacja zatrudnienia - partner społeczny angażowany był w proces audytu potrzeb poprzez cykliczne spotkania, a także w proces identyfikowania pomysłów pracowników na obszary zmian procesowych (akcelerator zmian). W ramach konsultacji społecznych RAFAKO uwzględniło wszystkie wnioski strony związkowej w zakresie projektu restrukturyzacji. Strony uzgodniły precyzyjny zakres informacji w ramach projektu. Strona społeczna partycypuje w realizacji projektu Dobrowolnych Odejść dla pracowników objętych ochroną prawną.

Poza w/w zakresem konsultacji, spółka RAFAKO i strona społeczna realizują bieżącą współpracę w formie spotkań dwustronnych. Najczęściej poruszane kwestie podczas tych spotkań to polityka wynagrodzeń i organizacja pracy pracowników związanych z wykonawstwem.

III. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

Jednym z najważniejszych celów w Grupie PBG pozostaje zminimalizowanie liczby wypadków w miejscu pracy. Zdrowie i bezpieczeństwo pracowników własnych i partnerów, z którymi współpracuje Grupa to istotny niefinansowy aspekt jej działalności. Potwierdzenie tego znajduje się w politykach jakości środowiska i BHP spółek z Grupy PBG. W okresie objętym raportem w Grupie PBG odnotowano łącznie 65 wypadków przy pracy. Nie odnotowano wypadków śmiertelnych.

Dbając o BHP realizowane są m.in.:

- Audyty systemowe mające na celu przestrzeganie procedur i instrukcji;
- Szkolenia BHP – z rozszerzonym szkoleniem pierwszej pomocy przedmedycznej.

W umowach o roboty budowlane zawieranych z kontrahentami, standardem jest wprowadzanie klauzul dotyczących przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy na terenie budowy.

Każdy pracownik przed wejściem na teren budowy przechodzi szkolenie z BHP oraz w zakresie ochrony środowiska. Dodatkowo weryfikowane są dokumenty uprawnień, jak i ważności badań lekarskich. Kierownicy budów są zobowiązani, w ramach swoich obowiązków, do nadzorowania przestrzegania zasad BHP, w tym w szczególności dotyczących odpowiedniego ubioru ochronnego pracowników, w trakcie prac i przebywania na obiektach. Na terenie budowy znajdują się zawsze tablice informacyjne, przypominające o zasadach BHP, często w liczbie ponad normę wymaganą przepisami.

Odpowiednie tablice znajdują się również w budynkach biurowych. Na bieżąco kontrolowane są oznakowania wyjść awaryjnych, dróg ratunkowych oraz wyposażenia apteczek i czytelności tablic z instrukcjami pierwszej pomocy. Tablice zawierają również czytelne i aktualne informacje o osobach przeszkolonych w zakresie pomocy przedmedycznej. Stałym elementem przeprowadzanych corocznie audytów w spółkach z Grupy są kwestie bezpieczeństwa.

Liczba wypadków przy pracy wśród pracowników / wśród pracowników podwykonawców pracujących na terenie Grupy PBG

W okresie sprawozdawczym zanotowano 65 wypadków przy pracy wśród pracowników spółek z Grupy i pracowników podwykonawców pracujących na terenie spółek.

Wskaźnik częstości wypadków (wypadki przy pracy na 1 000 zatrudnionych)

W okresie sprawozdawczym w Grupie zanotowano 65 wypadków na 2 336 zatrudnionych. Oznacza to, że wskaźnik częstości wypadków (wypadki przy pracy na 1 000 zatrudnionych) wyniósł w raportowanym okresie 27,82%.

Liczba wypadków śmiertelnych wśród pracowników/pracowników podwykonawców pracujących na terenie spółek

W okresie sprawozdawczym nie odnotowano wypadków śmiertelnych.

Łączna liczba dni niezdolności do pracy wśród pracowników spowodowanej wypadkami

W okresie sprawozdawczym w Grupie łączna liczba dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami wśród pracowników wyniosła 2 832 dni.

W okresie sprawozdawczym w Grupie wskaźnik ciężkości wypadków wyniósł średnio ok. 43 dni niezdolności do pracy na jeden wypadek.

Liczba stwierdzonych przypadków chorób zawodowych

W okresie sprawozdawczym w Grupie nie zanotowano przypadków chorób zawodowych.

Liczba pracowników pracujących w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) lub najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN)

W okresie sprawozdawczym w warunkach przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) lub najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN) pracowało 242 pracowników spółek z Grupy.

Poniższa tabela przedstawia kategorie przyczyn wypadków wg Karty Statystycznej Wypadku GUS wraz z określeniem liczby ich wystąpień w roku 2017

Kategoria - przyczyny wypadku przy pracy	Liczba wystąpień
Niewłaściwa struktura przestrzenna czynnika materialnego	2
Brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające	1
Brak lub niewłaściwe środki ochrony zbiorowej	1
Poślizgnięcie - na tym samym poziomie	2
Inne nieokreślone wady materiałowe	1
Niewłaściwa koordynacja prac zbiorowych	1
Tolerowanie, przez osoby sprawujące nadzór odstępstw od przepisów bhp	3
Wykonywanie prac pomimo niewłaściwego zaopatrzenia w narzędzia, surowce	1
Nieodpowiednie przejścia, dojścia	10
Nieusunięcie zbędnych przedmiotów, substancji lub energii (np. odpadów, opakowań, resztek substancji, niewyłączenie zasilania)	1
Niewłaściwy dobór ochron osobistych	2
Nieprawidłowa organizacja stanowiska pracy	1
Używanie nieodpowiedniego do danej pracy czynnika materialnego	1
Wykonywanie pracy ręcznie zamiast przy użyciu czynnika materialnego	2
Niewłaściwe uchwycenie, trzymanie czynnika materialnego	8
Niewłaściwe zainstalowanie, zawieszenie czynnika materialnego	1
Nieużywanie przez pracownika środków ochrony indywidualnej	2
Inne - niewłaściwy dobór okularów ochronnych	1
Wejście na obszar zagrożony bez upewnienia się, czy nie ma niebezpieczeństwa	3
Niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	4
Nagłe zachorowanie, niedyspozycja fizyczna	1
Zmęczenie pozycją wymuszoną	1
Lekceważenie zagrożenia, ryzykanctwo, brawura	1
Niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności	28
Zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem	24
Brak doświadczenia	4
Inne przyczyny	3
RAZEM	110

Najczęstszą kategorią czynności wykonywanych przez poszkodowanego w chwili wypadku było przemieszczanie się po stanowiskach pracy (13), a w dalszej kolejności: ręczne prace transportowe (11), przemieszczanie się poza stanowiskiem pracy (10), prace spawalnicze (9), prace narzędziami zmechanizowanymi (6), prace narzędziami ręcznymi (4), transport z użyciem suwnicy (4).

Rodzaje prac wykonywanych podczas wypadków w roku 2017

Rodzaj pracy	Liczba poszkodowanych
Prace narzędziami ręcznymi	4
Prace narzędziami zmechanizowanymi	6
Prace spawalnicze	9
Transport z użyciem suwnicy	4
Ręczne prace transportowe	11
Obsługa maszyn i urządzeń	2
Prace produkcyjno-montażowe	3
Przemieszczanie się po stanowiskach pracy	13
Przemieszczanie się poza stanowiskiem pracy	10
Wypadki komunikacyjne	0
Chodzenie, bieganie, wchodzenie, schodzenie itp.	1
Inne, nieokreślone wyżej	2
Razem	65

W ramach odnotowanych urazów, najczęstszym rodzajem były stłuczenia (19), w dalszej kolejności odpowiednio: zranienia (15), skręcenia stawów (16), złamania kości (10), oparzenia (6) i urazy oczu (4).

Rodzaje urazów i obrażeń doznanych w wypadkach w 2017 roku obrazuje poniższa tabela.

Rodzaj obrażenia	Liczba wystąpień
Stłuczenia	19
Zranienia	15
Skręcenia stawów	16
Złamania kości	10
Oparzenia	6
Urazy oczu	4
Razem	70

IV. ROZWÓJ I EDUKACJA

W ramach zapewnienia rozwoju oraz dostępu do podnoszenia wiedzy i dzielenia się doświadczeniem Grupa PBG realizuje dla pracowników cykl Spotkań Informacyjno-Szkoleniowych, w czasie których uczestnicy mają okazję zapoznać się z kierunkami rozwoju Grupy, aktualnymi realizacjami, problemami, nowymi wdrożeniami, istotnymi zmianami obowiązujących przepisów oraz innymi aspektami działalności grupy we wszystkich jej najważniejszych obszarach. Organizowane są również cykliczne spotkania dla kadry zarządzającej pod nazwą „Ja, lider”, umożliwiające udział w wykładach i warsztatach prowadzonych przez najlepszych praktyków na rynku biznesowym. Poza nimi, pracownicy mają zapewnione szkolenia z obszarów obowiązkowych, np. z zakresu BHP.

Szkolenia według kategorii pracowników	Liczba pracowników	Kobiety	Mężczyźni	RAZEM
		(ilość godzin)	(ilość godzin)	(ilość godzin)
Pracownicy administracyjno-biurowi	1 090	1 656	6 438	8 094
Pracownicy bezpośrednio produkcyjni	739	8	6 950	6 958
Pracownicy pośrednio-produkcyjni	333	37	2 598	2 635
RAZEM	2162	1701	15986	17687

V. SPOŁECZNOŚCI LOKALNE I ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE

Kierunek działań z obszaru CSR Grupa PBG określiła w dokumencie pt. „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania”. Deklaruje w nim m.in. koncentrację na doskonaleniu działań na rzecz jakości, środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, aktywne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej oraz pomoc potrzebującym i wsparcie talentów.

Kluczowe kierunki polityki CSR Grupy PBG wyrażają się poprzez:

Minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko naturalne

Specyfika działalności Grupy wiąże się z oddziaływaniem na środowisko naturalne. Grupa dokładnie analizuje potencjalny negatywny wpływ swojej aktywności w miejscach realizowanych inwestycji, jak również na terenie siedzib spółek z Grupy i dokłada wszelkich starań, aby mu zapobiegać.

Priorytetowe obszary to monitorowanie zużycia zasobów naturalnych oraz emisji wybranych substancji do środowiska, ograniczanie emisji szkodliwych substancji, właściwa gospodarka odpadami, zabezpieczenie w przypadku wystąpienia awarii środowiskowej, podnoszenie świadomości pracowników i podwykonawców w zakresie ochrony środowiska.

Partnerską współpracę z otoczeniem biznesowym

Grupa PBG współtworzy proces budowania i rozwoju nowoczesnej i świadomej gospodarki rynkowej. Kieruje się precyzją, odpowiedzialnością i jakością w działaniu. Stara się wyprzedzać oczekiwania klientów i dzielić się doświadczeniem z podwykonawcami. Należy do branżowych i regionalnych organizacji i stowarzyszeń, gwarantując dostęp do najnowszej wiedzy naukowo-technicznej oraz udział w wymianie dobrych i sprawdzonych praktyk oraz doświadczeń. Przestrzega zasady transparentności. Stosuje się do zasad ładu korporacyjnego oraz dobrych praktyk. Jednakowo traktuje inwestorów indywidualnych i instytucjonalnych.

Tworzenie najlepszego środowiska rozwoju dla pracowników

Priorytetem jest stały rozwój i doskonalenie pracowników oraz zapewnienie ponadstandardowych warunków pracy i płacy. Tworzy konkurencyjne środowisko pracy poprzez wewnętrzną kulturę organizacyjną, odpowiednie kształtowanie motywacyjno-lojalnościowe systemu wynagrodzeń oraz zarządzanie wiedzą. Oferuje programy szkoleń, możliwości rozwoju osobistego i kariery zawodowej w Grupie. Rozwija wrażliwość na kulturę i sztukę.

Podnoszenie poziomu funkcjonowania lokalnych społeczności

Angażuje się w liczne przedsięwzięcia związane z kulturą fizyczną i sportem, historią, tradycją, kulturą i sztuką, kultem religijnym, działalnością charytatywno-opiekuńczą, dobroczynnością, ochroną zdrowia, nauką i techniką oraz środowiskiem a także pomaga tym, którzy najbardziej tego potrzebują. Wspiera ludzi z pasją. Stara się diagnozować potrzeby i udzielać wsparcia społecznościom lokalnym w miejscach kluczowych inwestycji.

Zasady udzielania wsparcia, współpracy z partnerami społecznymi uwzględniające zarządzanie ryzykami społecznymi:

- minimalizowanie ryzyka poprzez wspieranie przede wszystkim organizacji i celów lokalnych, zweryfikowanych przez pracownika firmy lub rekomendowanych przez osobę zaufania publicznego;
- wyraźne komunikowanie strategii społecznego zaangażowania Grupy z pokazaniem rodzajów i preferowanego zasięgu pomocy, jasna procedura weryfikacji wniosków;
- staranna analiza potrzeb wnioskujących podmiotów w celu doboru adekwatnych środków, pomocy w poszukiwaniu dodatkowych partnerów lub decyzji odmownej w przypadku gdy wsparcie przekracza możliwości firmy.

Założenia CSR w obszarze zaangażowania w życie społeczne realizowane są przez założoną przez PBG pod koniec roku 2010 Fundację PBG.

Kluczowymi kierunkami działań Fundacji są kultura fizyczna i sport, historia, tradycja, kultura i sztuka, działalność charytatywno-opiekuńcza, dobroczynność, ochrona zdrowia, nauka i technika oraz ochrona środowiska. Interesariuszami i zarazem odbiorcami działań prowadzonych przez Fundację PBG są pracownicy i rodziny pracowników spółek z Grupy PBG, młodzież i dzieci, społeczności lokalne (gmina, miasto, społeczności polskie i polonijne), osoby potrzebujące wsparcia oraz instytucje związane z krzewieniem kultury.

Cele społeczne i biznesowe oraz główne założenia zaangażowania społecznego realizowane poprzez Fundację:

- podnoszenie jakości życia lokalnych społeczności;
- promowanie zdrowego trybu życia poprzez wsparcie kultury fizycznej;
- podnoszenie świadomości w obszarze ochrony zdrowia wśród pracowników;
- promowanie i dostęp do kultury i sztuki;
- budowanie wzajemnych relacji między biznesem i światem sztuki;
- wspieranie i promowanie artystów;
- wspieranie kultu religijnego;
- wsparcie nauki i rozwoju lokalnej społeczności i potencjalnych przyszłych pracowników;
- pomoc w podnoszeniu kwalifikacji i przekwalifikowaniu;
- rozwój, wsparcie i promowanie talentów;
- działania na rzecz wspierania inkubatorów przedsiębiorczości integracja pracowników;
- promowanie wizerunku spółek z Grupy jako firm odpowiedzialnych społecznie.

Stosowane formy, narzędzia i mechanizmy działań Fundacji:

- wolontariat pracowniczy;
- darowizny;
- wsparcie projektów;
- współpraca z organizacjami;
- organizacja działań społecznie odpowiedzialnych;
- dobroczynność;
- sponsoring;
- mecenat.

Zrealizowane przez Fundację PBG w roku 2017 działania prospołeczne:

W obszarze wsparcia kultury fizycznej i sportu:

Od wielu lat Grupa PBG wspiera pasje sportowe dzieci i młodzieży a także dorosłych - szczególnie pracowników Grupy PBG. Pomaga w realizacji celów sportowych, poprzez zapewnienie koniecznej i niezbędnej dla dalszych sukcesów opieki medycznej, trenerskiej, szkoleniowej i managerskiej, a także w pozyskaniu profesjonalnego sprzętu sportowego. W roku 2017 zrealizowane zostały następujące działania:

- Propagowanie kultury fizycznej, m.in. poprzez wsparcie działań pracowniczego klubu tenisa ziemnego RETURN;
- Szkolenia dzieci i młodzieży (około 80 dzieci) oraz krzewienie zdrowej rywalizacji poprzez organizowanie turniejów sportowych;
- Zorganizowanie spływu kajakowego dla pracowników i ich rodzin;
- Przeprowadzenie zawodów strzeleckich dla pracowników;
- Wsparcie pracowników uprawiających triathlon i bieganie długodystansowe;
- Wsparcie klubu RAFAKO MTB Team (21 osób) zraszającego pasjonatów kolarstwa górskiego, które umożliwiło klubowiczom zakup sprzętu, strojów oraz starty w zawodach. Od kilku lat drużyna i indywidualni pracownicy zdobywają tytuły Mistrza Energetyków. Klub zwyciężył też w klasyfikacji drużynowej Bike Maratonu, najważniejszej imprezie w kolarstwie górskim, odbywającej się w Beskidach i Sudetach od kwietnia do października;
- Wsparcie pracowników zrzeszonych w grupie sportowej „POGromcy”;
- Wsparcie klubu piłki nożnej KS RAFAKO, który szkoli dzieci i młodzież i startuje w lokalnych ligach. Zrzesza łącznie 79 zawodników, w tym pracowników i ich dzieci;
- Wsparcie klubu siatkarskiego AZS RAFAKO;
- Sponsoring klubu ZAKSA Kędzierzyn-Koźle, wielokrotnego Mistrza Polski i zdobywcy Pucharu Polski.
- Wsparcie organizacji imprez rekreacyjno-sportowych dla przedszkolaków ośrodka TKKF Winogrady w Poznaniu;
- Sponsoring RAFAKO Półmaratonu Racibórz - jednego z najlepiej zorganizowanych biegów w Polsce. Sponsorowanie nagród dla najlepszych energetyków w ramach Mistrzostw Polski Energetyków w Półmaratonie oraz dla najlepszych pracowników firmy w ramach Pucharu RAFAKO w Półmaratonie.
- W ramach wspierania lokalnych talentów sponsoring Ewy Bugdoł, triathlonistki na dystansie długim. Współpraca Ewy Bugdoł z Grupą PBG w obszarze działań charytatywnych, udzielanie rad i wsparcia biegaczom i triathlonistom pracującym w Grupie;
- Dofinansowanie kart sportowych dla pracowników i ich rodzin.

W obszarze promocji historii, tradycji, kultury i sztuki:

Fundacja PBG, w ramach projektu promocji polskiej tradycji i kultury organizuje na terenie Polski wystawy kolekcji obrazów polskich malarzy. Ponadto wspiera finansowo organizację wystaw związanych z polską kulturą, organizowanych w Polsce i poza granicami kraju. Fundacja PBG uczestniczy w charakterze mecenasa w wielu przedsięwzięciach z dziedziny nauki, kultury i sztuki, wspiera ludzi z pasją. Organizuje wystawy i wernisaże artystów znanych i mniej znanych, wspiera lokalny rynek sztuki w ramach istniejącej ponad 10 lat galerii – PBG Gallery. PBG Gallery gości osobowości ze świata kultury, historyków sztuki, przedstawicieli fundacji artystycznych, poetów, muzyków, ale także przedstawicieli władz lokalnych. W 2017 roku PBG Gallery zorganizowała 18 wydarzeń artystycznych (wernisaże, finisaże, spotkania z artystami) w tym 3 w ramach współpracy: z Fundacją Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, z poznańskim Liceum Plastycznym oraz Wielkopolskim Związkiem Artystów Plastyków. Galeria dała szansę pokazania i promowania twórczości 57 artystów oraz 45 uczniów. PBG Gallery zorganizowała 6 otwartych warsztatów dla dzieci pn. „Artyści malują z dziećmi”, w których wzięło udział 6 artystów, 18 dzieci w tym 9 dzieci pracowników Grupy PBG. Jeden z obrazów z kolekcji PBG przekazano na aukcję charytatywną.

Na ziemi raciborskiej wsparto finansowo imprezę plenerową w ramach "Dni Raciborza" włączając się w propagowanie kultury i tradycji wśród społeczności lokalnej.

W ramach propagowania wartości chrześcijańskich Fundacja PBG włączyła się w wydanie albumu „Jan Paweł II na znaczkach pocztowych świata”. W roku 100-lecia objawień fatimskich zorganizowała wystawy w Szwajcarii i na Ukrainie, propagujące wiedzę dotyczącą wydarzenia. Fundacja była zaangażowana przy uroczystości wprowadzenia Relikwii św. Jana Pawła II w kościele św. Anny w Poznaniu.

W obszarze działalności charytatywno-opiekuńczej:

Grupa PBG pomaga dzieciom, które nie mają równych szans rozwoju z powodu choroby, trudnej sytuacji materialnej, czy osierocenia. Dbą o to, by umożliwić im rozwój i dobry start w dorosłe życie. Pomoc kieruje głównie do mieszkańców terenów szczególnie bliskich. Są to okolice głównej siedziby PBG - Poznania, siedziby spółki córki RAFAKO – Raciborza oraz miasta Włocławek, skąd pochodzi założyciel Grupy.

Wspiera lokalne placówki przedszkolne, szkolne i wychowawcze, zarówno finansowo jak i rzeczowo (około 10 placówek rocznie), dzięki czemu wsparcie uzyskują szkolne kluby sportowe, pracownie, sale dydaktyczne, sale sportowe, imprezy dla przedszkolaków i uczniów.

W 2017 roku kontynuowano działania podjęte w roku 2000, związane z opieką nad Ochronką Jurek, która prowadzona jest przez Towarzystwo Przywracania Rodziny i ma za zadanie stworzenie opieki nad dziećmi w warunkach domowych oraz przygotowanie ich do adopcji. Zorganizowano wiele akcji zbiórki żywności, artykułów szkolnych oraz odzieży i zabawek. Przekazywano także środki pieniężne w postaci darowizn. Podjęto działania na rzecz domów dziecka w Gorzyczkach oraz w Wodzisławiu Śląskim i placówkach opiekuńczo-terapeutycznych w Samborowicach i Cyprzanowie. Udzielona została pomoc na sfinansowanie wyjazdów wakacyjnych podopiecznych. Zarządzający i pracownicy Grupy PBG angażują się w inicjowane przez Grupę PBG działania charytatywne. Około 60 osób, objęło przed Świątami Bożego Narodzenia patronat nad wybranymi dziećmi, ze wspieranych ośrodków. Łącznie opieką objęto około 100 dzieci. Członkom „Klubu młodych i aktywnych” działającym przy Polskim Związku Niewidomych Okręgu Wielkopolskiego zapewniono dwudniowy pobyt na terenie Dworu w Smółsku, udostępniono wnętrza do prowadzenia warsztatów, integracji i wypoczynku. Zorganizowano bal charytatywny oraz zbiórkę pieniędzy podczas corocznego święta firmowego „Barbórka 2017”, przekazując zebrane środki na potrzeby Fundacji PBG.

W obszarze działalności związanej z dobroczynnością:

Fundacja PBG przekazała przedmioty na rzecz WOŚP – kalendarze, karty z autografem triathlonistki Ewy Bugdoł oraz albumy dotyczące zabytkowego Dworu w Smółsku, propagując zarazem historię i tradycję tego miejsca.

W obszarze działań na rzecz ochrony zdrowia:

Grupa PBG wsparła dwie edycje akcji "Bieg po Nowe Życie", mające na celu propagowanie idei świadomego dawstwa organów oraz wiedzy o transplantologii. Zachęcano uczestników do podpisywania i noszenia przy sobie oświadczeń woli o dawstwie organów. Propagowano działania wśród pracowników poprzez zamieszczanie relacji z wydarzeń w biuletynie korporacyjnym.

Wsparcia udzielono Fundacji Rozwoju Kardiologii im. Prof. Zbigniewa Religi, przekazując środki pieniężne, dzięki którym zakupiono urządzenia niezbędne do prac badawczo-rozwojowych. Przekazano środki dla

Przedszkola Specjalnego w Poznaniu umożliwiając przeprowadzenie 4 zajęć z dogoterapii dla podopiecznych Przedszkola.

W ramach Światowego Dnia Nerek Grupa PBG upowszechniała wśród pracowników zasady i znaczenie profilaktyki zdrowych nerek i udostępniła 150 testerów do samodzielnego badania nerek. Propagowano zasady udzielania pierwszej pomocy, a pracownikom przekazano breloki z zestawem do pierwszej pomocy, przypominając zarazem znaczenie posiadania karty ICE (in case of emergency).

W obszarze działań na rzecz nauki i techniki:

Grupa PBG wspiera kształcenie młodzieży poprzez m.in. programy edukacyjne i stypendialne, wsparcie lokalnych szkół oraz organizowanie praktyk zawodowych w spółkach z Grupy PBG. Włącza się w inicjatywę „Czas na Zawodowców”, której celem jest zachęcanie młodzieży - poprzez warsztaty, prelekcje, konkursy, targi pracy - do zdobywania zawodów i kompetencji odpowiadających potrzebom współczesnego, szczególnie lokalnego, rynku pracy. Wspiera Ogólnopolską Olimpiadę Języka Angielskiego Uczelni Technicznych przekazując nagrody książkowe dla laureatów.

Zorganizowano wycieczki edukacyjne dla pracowników Grupy PBG, studentów i młodzieży szkolnej na teren budowy elektrowni w Jaworznie. Celem wycieczek było przekazanie wiedzy na temat inwestycji prowadzonej przez Grupę, ważnej dla bezpieczeństwa energetycznego Polski.

Fundacja PBG przekazała makietę Stadionu Narodowego do Muzeum Warszawskiej Pragi na ogólnopolską wystawę dla osób niewidomych i niedowidzących pt. „Co słychać na Pradze?”.

W obszarze działań prośrodowiskowych

W ramach Święta Drzewa, pracownicy Grupy PBG szeroko angażują się w działania propagujące ekologię poprzez coroczne sadzenie drzewek.

W obszarze związanym z darowiznami

Całkowita kwota darowizn przekazanych przez Grupę PBG na cele społeczne w okresie sprawozdawczym wyniosła ok. 1,93 mln złotych, z czego największymi obdarowanymi, według obszarów są: sport, kultura i sztuka, nauka oraz społeczność lokalna.

W obszarze działalności sponsoringowej

Całkowita kwota wydana na sponsoring w okresie sprawozdawczym wyniosła ok. 0,5 mln zł na cele sportowe, kulturalne i pożytku społecznego.

W ramach organizacji wolontariatu pracowniczego

Grupa PBG, zarówno zarządy spółek jak i pracownicy, działa bardzo aktywnie w zakresie szeroko pojętej działalności charytatywnej opisanej powyżej, włączając się w działania Fundacji. Zgodnie z definicją formalno-prawną (ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.) działalność ta nie spełnia warunków o zorganizowanym wolontariacie.

VI. BEZPIECZEŃSTWO PRODUKTÓW I ICH UŻYTKOWNIKÓW

Odpowiednio wysoki poziom kwalifikacji pracowników technicznych ma kluczowe znaczenie dla jakości i bezpieczeństwa wytwarzanych produktów oraz świadczonych przez Grupę usług. Każdy wyrób lub usługa wykonana przez spółki z Grupy PBG spełnia obowiązujące wymogi prawne. Produkty poddawane są próbom i kontrolom jakości, przed oddaniem ich do użytkownika. Dla wyrobów przygotowywana jest analiza bezpieczeństwa, jak również instrukcja użytkowania. Grupa PBG prowadzi również szkolenia dla pracowników klientów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa użytkowania produktów Grupy.

VII. POZOSTAŁE KWESTIE SPOŁECZNE I RYNKOWE

Z uwagi na działalność w segmencie B2B i zdobywanie zleceń w ramach przetargów i konkursów, Grupa prowadzi działalność marketingową poprzez kanały umożliwiające bezpośrednie dotarcie do odbiorcy usług – indywidualne spotkania, kierowanie materiałów informacyjnych do konkretnych potencjalnych klientów oraz udział w targach i konferencjach branżowych organizowanych w Polsce i poza granicami kraju. Działania z zakresu ATL nie są w ogóle prowadzone, nie ma więc ryzyka wprowadzenia kogokolwiek w błąd czy naruszenia kodeksów etycznych reklamy. Działania BTL sprowadzają się do produkcji katalogów i folderów dystrybuowanych na ogół na branżowych konferencjach i targach oraz podczas spotkań z

klientami. Taka działalność z natury rzeczy ogranicza możliwości wystąpienia ryzyka związanego z możliwym wprowadzeniem klientów w błąd i w konsekwencji minimalizuje ryzyka potencjalnych procesów sądowych. Nie tworzy też ryzyka związanego z narażeniem się na kary finansowe, ponieważ nie ujawnia danych objętych tajemnicą, jak i zachowuje zasady dotyczące uczciwej konkurencji.

Przy tworzeniu materiałów marketingowych, Grupa określiła zbiór zasad, jakimi należy kierować się na etapie kreacji przekazu. Przekaz musi być jasny i klarowny, powinien uwzględniać zasady uczciwej konkurencji i podawać wyłącznie prawdziwe dane. Musi uwzględniać szacunek dla wszystkich grup społecznych, wykluczać elementy rasistowskie i ksenofobiczne oraz segregację społeczną.

Przekaz marketingowy zanim trafi do odbiorcy jest wielokrotnie i na różnych poziomach sprawdzany, pod kątem zgodności z zasadami opisanymi powyżej, ale też poszanowania zasad poprawnej polszczyzny i unikania w nim wyrazów obcojęzycznych, neologizmów, jak i mowy potocznej. W ten sposób zminimalizowane jest ryzyko reputacyjne związane z przekazem marketingowym.

Ograniczając to ryzyko, spółki z Grupy zawęziły też liczbę osób upoważnionych do udzielania informacji. Prowadzenie bieżącej komunikacji marketingowej oraz z zakresu public relations i kontaktów z mediami, przypisane jest – poza zarządami - określonym osobom i nie mają one prawa do przekazywania tych uprawnień osobom trzecim.

Grupa posiada opracowany wewnętrznie podręcznik komunikacji w sytuacji kryzysowej, który zawiera ściśle określone procedury działań, przypisuje zadania i odpowiedzialność za działania oraz określa sposób koordynacji tych działań i kierowania nimi.

ROZDZIAŁ VI: POSZANOWANIE PRAW CZŁOWIEKA

Rzeczpospolita Polska, na terenie której głównie prowadzą działalność spółki z Grupy Kapitałowej PBG, jest zarówno członkiem - założycielem Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak i od roku 1991 - członkiem Rady Europy.

W związku z powyższym prawo, do którego przestrzegania zobligowane są wszelkie podmioty prowadzące działalność na terenie RP, uwzględnia zarówno prawo zwyczajowe jakim jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka ONZ, jak i umowy międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę, tj. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Socjalnych i Kulturalnych. Ponadto na terenie Polski obowiązuje Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Zgodnie z Polityką Zintegrowanego Systemu Zarządzania w PBG, zarówno zrównoważony rozwój, jak i przestrzeganie przepisów prawa i poszanowanie praw człowieka, stanowią kluczowe deklaracje Zarządu PBG jako spółki holdingowej, związane z realizacją przyjętej strategii Grupy Kapitałowej.

Zapisy dotyczące poszanowania praw człowieka, braku dyskryminacji są zapisane ponadto w dokumentach wewnętrznych spółek z Grupy, do których przestrzegania pracownicy są zobligowani. Spółki nie wdrożyły dodatkowej polityki różnorodności, z uwagi na fakt braku odnotowania zgłoszeń związanych z dyskryminacją w miejscu pracy oraz w związku z tym, że polityka różnorodności jest efektem braku zachowań dyskryminacyjnych w Grupie. Istotnym powodem jest też obowiązująca w Grupie idea budowy zespołów na każdym poziomie organizacji z uwzględnieniem przede wszystkim kompetencji. W opinii zarządów spółek z Grupy Kapitałowej takie zarządzanie zasobami ludzkimi daje najkorzystniejsze efekty dla organizacji.

W roku 2017, w Grupie Kapitałowej PBG nie miały miejsca naruszenia praw człowieka. Na początku roku 2018, po przeprowadzonych w roku 2017 analizach, rozpoczęto prace nad przygotowaniem wspólnego i spójnego Kodeksu Etyki, który ma zostać wdrożony w spółkach z Grupy Kapitałowej PBG, w miejsce obowiązujących obecnie, rozproszonych w różnych dokumentach normatywnych, zapisów. W spółce RAFAKO funkcjonuje Kodeks Etyki.

ROZDZIAŁ VII: PRZECIWDZIAŁANIE KONFLIKTOM INTERESÓW ORAZ KORUPCJI

Zarówno pracownicy Grupy, jak i organy nadzoru, objęte są regulacjami, dotyczącymi unikania sytuacji związanych z konfliktem interesów.

Grupa posiada narzędzia i rozwiązania zapobiegania potencjalnym oraz monitorowania już powstałych konfliktów interesów.

Za obszary szczególnie narażone na działania korupcyjne uważane są logistyka, oraz w przypadku spółek giełdowych – obszary związane z informacjami poufnymi.

W spółkach z Grupy Kapitałowej PBG wdrożona została procedura zakupowa, obejmująca działania od zbierania ofert aż po kontraktację i obieg faktur zakupowych, wymagających wieloetapowej akceptacji.

W przypadku informacji poufnych, w spółkach z Grupy wdrożone zostały procedury, mające na celu przestrzeganie przepisów prawa polskiego i europejskiego. W RAFAKO funkcjonuje polityka zapobiegania nadużyciom i polityka antykorupcyjna.

Szczególne ryzyka, na które narażona jest Grupa to nadużycia oraz naruszenie słusznego interesu spółek z Grupy. W przypadku konfliktu interesów pracowników, które nie zostały zgłoszone, spółki narażone mogą być na poniesienie strat materialnych.

W roku 2017, w Grupie PBG nie odnotowano przypadków naruszeń interesów spółek z Grupy, konfliktów interesów ani też korupcji.

DANE ADRESOWE SPÓŁKI PBG

ul. Skórzewska 35

Wysogotowo k. Poznania

62 – 081 Przeźmierowo

tel.: +48 61 66 51 700

fax: +48 61 66 51 701

www.pbg-sa.pl

e-mail: polska@pbg-sa.pl

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU

Imię i nazwisko	Podpis i stanowisko
Jerzy Wiśniewski	Prezes Zarządu
Mariusz Łożyński	Wiceprezes Zarządu
Dariusz Szymański	Wiceprezes Zarządu
Kinga Banaszak-Filipiak	Członek Zarządu